

ПОЛИТИКИН

1
ДИНАР
1952

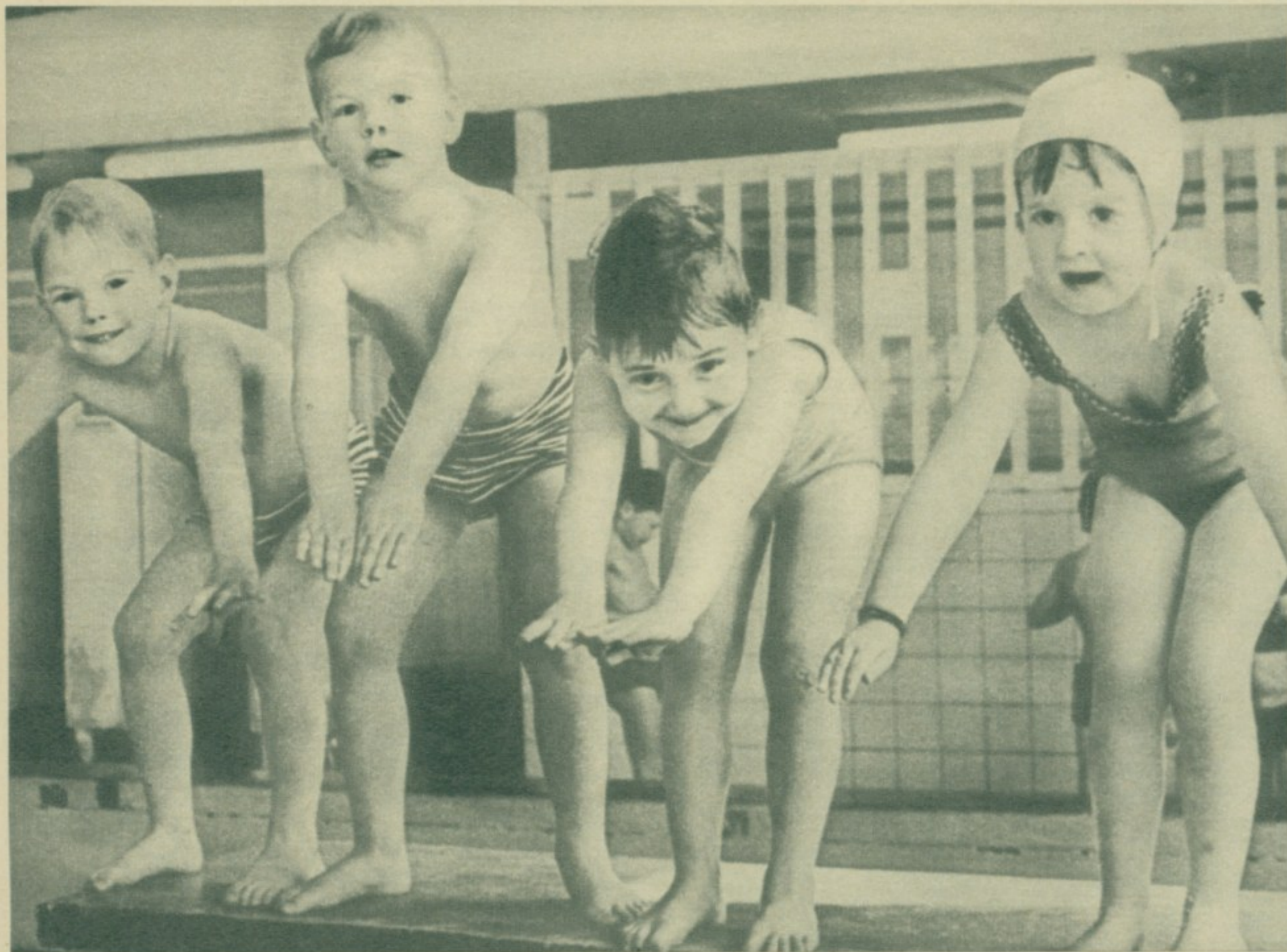

ГОДИНА
XXIV
БРОЈ
866
3. VIII 1968.

ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

НАЈМЛАЂИ СПАСИОЦИ НА СВЕТУ. Четворогодишњи Силвио, Рене, Елизабет и Гретје полажу испит за спасиоце. Најтежи део испита је да један извуче другог из воде и то држећи га за главу, односно лице. Све четворо су положили испит и постали најмлађи спасиоци на свету. Са четрдесет других девојчица и дечака овладали су вештином не само пливања него и спасавања дављеника. То су научили у пливачкој школи за најмлађе, које држи учитељ пливања Јоп Венхоф у Дордрехту.

МИРНА СТАРОСТ. „Амор“ је 10 година служио у келској полицији а кад је „одслужио своје“ осудили су га на смрт. Али, његов бивши власник Валтер Лиценкирхен одвео га је натраг у село да у миру дочека крај.

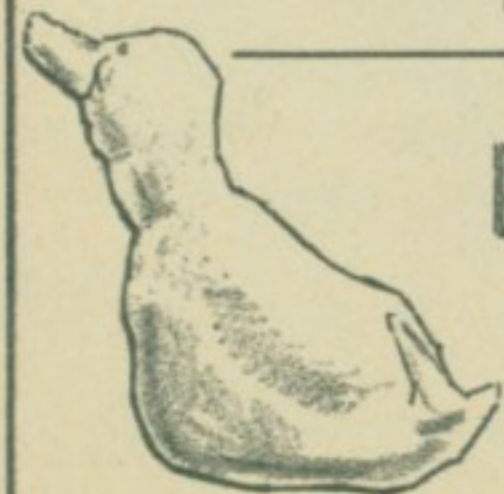
Ripley's

Веровалци или не!

ЦЕБЕЗ СПАЈСЕР

ИЗ ЛАЈДЕНА (САД) КОГА СУ ЗА ВРЕМЕ ШЕЈОВЕ ПОБУНЕ 1787. ГОДИНЕ ПОГОДИЛА ДВА СМРТОНОСНА МЕТКА, ИМАО ЈЕ НА СЕБИ ШИЊЕЛ КОЈИ ЈЕ НОСИО 1784. ГОДИНЕ ЊЕГОВ БРАТ ДАНИЈЕЛ КОЈИ ЈЕ ПАО ТАКОЂЕ ПОГОЂЕН СА ДВА МЕТКА. МЕЦИ КОЈИ СУ УСМРТИЛИ ЦЕБЕЗА ПРОШЛИ СУ КРОЗ ОНЕ ИСТЕ ДВЕ РУПЕ У ШИЊЕЛУ КОЈЕ СУ НАЧИНИЛИ МЕЦИ ОД КОЈИХ ЈЕ ПОГИНУО И ЊЕГОВ БРАТ.

КРОМПИР

КОЈИ ПОТПУНО ЛИЧИ НА ПЛОВКУ ИСКОПАО ЈЕ У СВОМ ВРТУ М. ФАРЕЛ ИЗ ВАЛКИС БЕРА (САД).

Једна Јасенка

У ТАУРАНГИ, НА НОВОМ ЗЕЛАНДУ, ИЗРАСЛА ЈЕ ИЗ ДРЖАВИЦЕ ОД БИНА КОЈУ ЈЕ ПРЕ 104 ГОДИНЕ ПОБО У ЗЕМАЉУ НЕКИ БРИТАНСКИ ВОЈНИК.

ТУРБАН

КОЈИ ЈЕ НОСИО САИД СИГАТУЛА, ВЛАДАР ЈЕДНЕ ИНДИЈСКЕ ПОКРАЈИНЕ У ТРЕНУТКУ КАДА ЈЕ 1943. ГОДИНЕ ПОГУБЉЕН ЗБОГ ВЛАСТИ, ПРЕНОШЕН ЈЕ ИЗ ГЕНЕРАЦИЈЕ У ГЕНЕРАЦИЈУ КАО СИМБОЛ ПОЛОЖАЈА 1232 ГОДИНЕ.

ЈЕЗЕРО КОЈЕ ИШЧЕЗВА

ЈЕЗЕРО ЛАУГАРИМА У СЕВЕРНОЈ ИРСКОЈ С ВРЕМЕНА НА ВРЕМЕ ИЗНЕНАДА ИШЧЕЗНЕ КРОЗ ЈЕДАН ПОДЗЕМНИ КАНАЛ.

ГУСЕНИЦЕ

НУРСА МОНУСНА ГРУПИШУ СЕ НА ВРХУ НЕКЕ СТАВЛЈИКЕ ТАКО ДА ИЗГЛЕДАЈУ КАО ЦВЕТ И НА ТАЈ НАЧИН СЕ ШТИТЕ ОД НЕПРИЈАТЕЉА.

САЛАРОВА ВЕЛИКА ПУСТОЛОВИНА

Избегао је нападима морских паса, ража и делфина, али у северној реци киша му није била наклоњена

Салар или скакач, како су га стари Римљани звали, тај крупни лосос — мужјак био је једна од хиљаду риба које су се враћале из океана. Тамо их је била одвела потреба за храном, а сада, гоњене нагоном парења, тражиле су слатке воде, где су некада и угледале свет. Док је пун месец из ноћи у ноћ обасјавао површину мора, салар је путовао, без хране и одмора. Ишао је средњом брзином, преваљујући од зоре до зоре око сто шездесет километара.

Имао је пет година. Две године, колико је провео у реци (лососи прве две године бораве у слаткој води) пре но што ће се отиснути у океан, био је тежак једва 50 грама. Али је зато следеће три године, захваљујући океанској храни, достигао тежину од десет килограма! Идући за харингом растао је брзо. Свакога дана прогутао би хафинги у тежини сопственог тела.

Није то био живот без опасности. Са свих страна вребала га је смрт од уједа делфина, морских паса, ража и других прождрљиваца. Срећно је све избегао и сада, пет година пошто је изишао из јајета пречника пола сантиметра у водама планинског потока, био је дугачак око пола метра, док му је обим тела износио 25 сантиметара.

Док се одмарао на рубу струје, фока јорк се спусти према њему. Салар је опази изнад себе, јер је силазак фоке променио притисак струје која га је држала. Побегло је хитро, а исто тако и остале рибе око њега.

Рибе проналазе пут до река где су се родиле улазећи у струје слатке воде које добро познају. Кад је Салар стигао са отвореног мора, реке су имале низак водостај и његове тачне нервне ћелије препознале су ритам таласа: била је то струја слатке воде која га је водила према реци где се родно. Прескочно је један талас, као што човек поскочи од среће кад чује добру вест.

Салар је наставио да плива, прaveћи скокове. Осећао је потребу да скаче. Његово тело било је јако да издржи узводно пливање реком (лососи се ретко хране у слаткој води).

Морске вашке хватале су се чврсто за Саларову кожу између љуски и сисале крв. Како да их се осло-

боди? Салар је скочио из воде и пао на бок. Двеста метара даље скочио је опет и пао на други бок. Није успео да их се сасвим отресе. Седамнаест морских вашки и даље се чврсто држало за њега.

Делфини су пратили велико јато лососа који су ишли према ушћу реке. Било их је преко 60 и брзо су путовали испред сјајних китова подељених у два слоја: доњи слој китова је пливао испод лососа. Својом наглом појавом уплашили би делфине и лососе који су бежали према површини воде, али тамо је чекао горњи слој.

Иза делфина јурила је неман, кит — убица, који је избацивао млаз воде кад би излазио на површину да узме ваздух.

Једног тренутка Салар се нашао очи у очи са немани. Трипут је Салар скоком избегао широка уста пуна оштрих зуба.

Са сваком плимом на ушће реке стизали су нови лососи и крупне морске пастрике.

Док је Салар збуњено посматрао мамац неког рибара, нешто је посматрало њега, чекајући да се залепи за његово снажно тело. Тај непријатељ, кога Салар у свом животу никада није видео, био је етронизон или змијуница. Змијуница има тело без љуски, уста подешена за сисање и оштре зубе којим лако скида крљушти. У целом телу нема ниједне кости.

Њене безизражајне очи биле су уперене на Саларове слабине. Одскочи и баца се на њега и истог трена залепи му се за крљушти. Од страха Салар скочи из воде, али не успе да је избаци са себе. Не обазирјући се на лососова нагла превртања и бацања, змијуница је почела да скида и гута кожу, сало и месо, са задовољством сисајући крв.

Скачући од бола, Салар је покушао да се ослободи змијунице чешући се о спруд. Узалуд. Она је наставила да сиса.

Са плимом су стигли и нови лососи чији је пут водно узводно реком. Међу њима се налазила и морска пастрмка Трута, мужјак од седам килограма, који је у поточићу где је угледао свет, седам пута оплодио јаја. После седам година арањања у реку, Трута је био стар и лукав.

На ушћу један рибар је дошао да погледа струк са удицама. Ухватио је неколико риба. Али једна је личила само на празну врећу причвршћену за главу. То је било дело Миксине, једне врсте змијунице, која већи део свог живота проводи у телу других риба. Миксина је ушла у рибу која се ухватила на удицу, појела је изнутра тако да су остале само кожа и кости. Рибар није никада видео нешто слично и са одвратношћу баца Миксину у воду.

Миксина паде на дно и ту се заустави. Опазила је Петромизона како се њише на Саларовом боку и увуче јој се испод репа. Петромизон удари репом, али Миксина остаде залепљена. Салар се уплаши и скочи напред. Пре него што је прешао пола миље, глава Миксине већ је била у утроби Петромизона.

Салар је наставио да плива. Осећао се необично лаган без Петромизона.

Недељама је суша држала реке на ниском водостају и није било довољно воде да би рибе могле кренути. Затим је из сивих облака пала на ушће киша и Салар насумице уђе у реку, скрећући чим би наишао на слој воде који га је гушио својом прљавштином. Што је даље ишао вода је постајала све бистрија. Била је пуна кисеоника и давала му је довољно енергије.

Ускоро је Салар стигао до базе на у који се рушила пенушава вода са бране нагнута под углом од 20 степени. Многе рибе стале су ту, чекајући мирнију воду.

За време плиме више од 200 лососа успело је да пређе брану. Салар је успео тек у другом покушају. У зору је застао да се одмори испод спруда који му је штитио леђа, пет километара узводно од бране. Рана на боку више га није бољала и заспао је.

У једном тренутку нешто је над њим задрхтало. Петнаест метара даље један пеџач скидао је мамац, чиме је привукао Саларову пажњу, и заменио га другом мушицом. Кад је мушица поново ушла у његов видокруг, Салар је шчепа и хтеде да се врати са њом на дно. Међутим, чим се струк затегао, врх удице заби му се у угао уста. Салар

стресе главом да би је се ослободио, чиме је једино постигао да се врх удице још дубље зариде у рскавицу.

Салар није знао ни за пеџаче, ни за штапове за пеџање, ни за струкове. Спустио се до стене и почео да трља ту ствар која му је причињавала бол у углу уста. Тада осети да га нешто вуче. Уплашио се. Упути се према свом скровишту, али није могао да стигне до спруда. Окрену се и заплива свом снагом не би ли из уста избацио непријатни предмет. Искочи из воде и паде на бок.

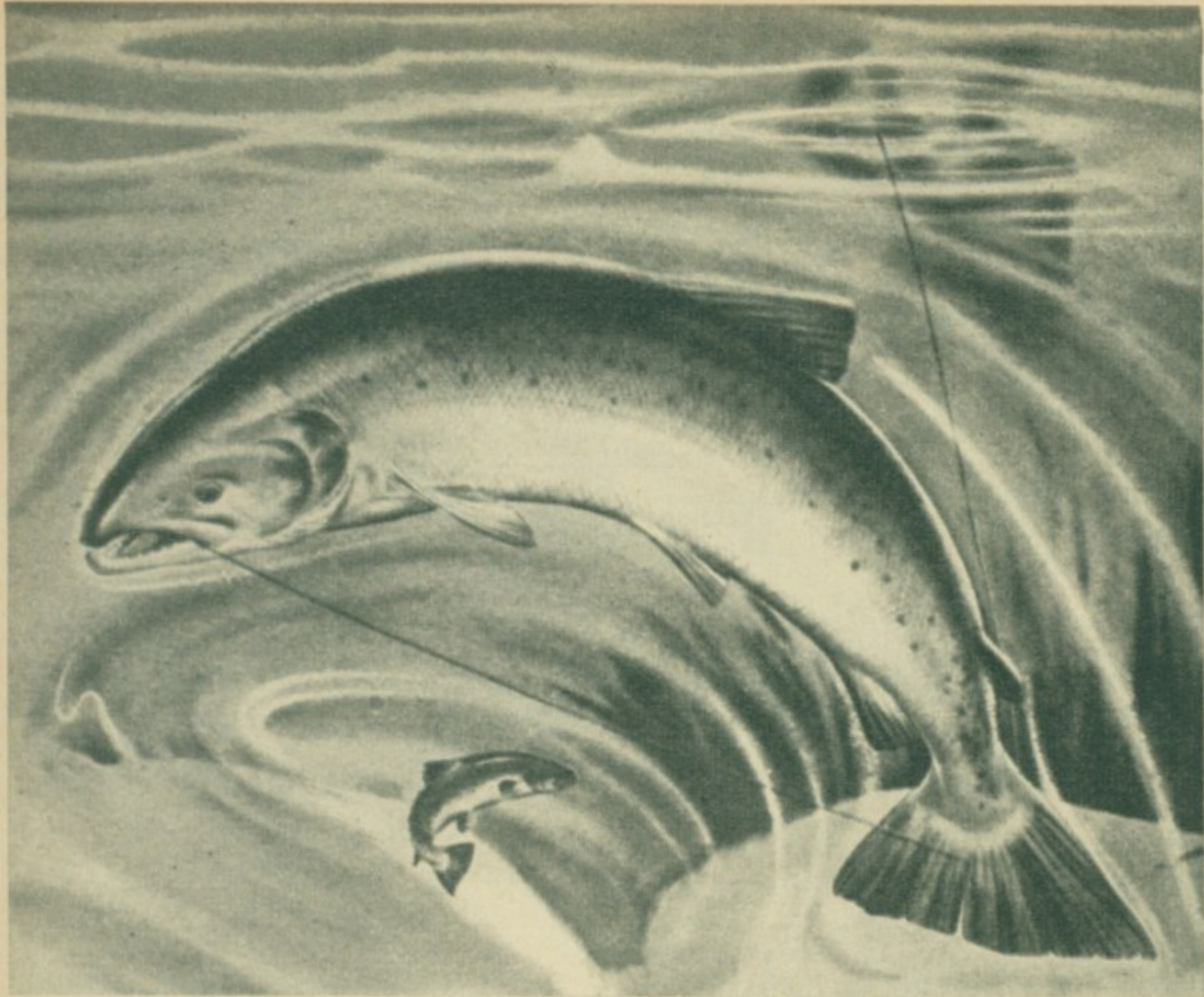
Кад га је пеџач видео како скаче, спусти штап да би га спречио да прекине удицу кад поново падне у воду. Салар осети да га нешто вуче испод саме површине и тек сад угледа свог непријатеља. Ошину свом снагом по површини воде. Тежина тела које је падало, удари о напету струк. Сломио је репно пераје, али пукао је и струк на месту где је био везан за удицу.

Салар је мењао свој изглед. Леђа која су још недавно блистала као челик, сада су била црно-плава; љуске на слабинама постале су бледоружичасте, а стомак, у мору бео као порцулан, сад је постао жутосив. Али то није било најгоре. Са обе стране репног пераја појавиле су се две жуте пруге. И кожа око ране, задобијене од змијунице, имала је жути круг који се полако ширио на изумрла ткива. Била је то гљивица! Ова болест ширила се само ноћу, кад је вода хладна, док је дневна топлота спречавала да се

САЛАР ЈЕ ОСЕЋАО ПОТРЕБУ ДА СКАЧЕ. БИО ЈЕ СНАЖАН

ТАДА ОСЕТИ ДА ГА НЕШТО ВУЧЕ. УПЛАШИО СЕ.

развије. Захватила је и угао уста где је ушла удица.

Средином новембра, када се ниво устало, у води која је текла, брза и бистра као кристал, женке лосога су на дну разгртале репом шљунак и припремале се за полагање јаја.

Гралакс, женка од три године која је стигла реком пре Салара, лежала је у базену. Гралакс је била, после једне године проведене у океану, витка и љупка женка лосога. Јајашца која су се у њој развијала готово целог лета била су већ достигла петину њене укупне тежине. Била је спремна да их положи. Три лосога, која су то осетила, стајала су крај ње чекајући да прослу по њима своје семе. Један од њих био је Салар.

Када је пала ноћ, Гралакс нађе једну рупу и уђе у њу да је прошири. Носила је у себи око 5000 јаја. Почела је да их полаже пред зору.

Одмах се један од мужјака постави крај ње и изгура је из рупе. Гралакс се помаче у страну и оста непомична, док се Салар спустио у рупу крај другог мужјака. Овај се нагло окрете и баци на њега отворених уста. Салар се обрну да би избегао напад ривала и угризе га за реп.

У међувремену се Гралакс, узбуђена због борбе, савила на десну страну забавивши главу и тело. Напевши стомак, стресе се и баци у страну. Јајашца су излазила, падала на шљунак и котрљала се у рупу.

Поглед на јаја и укус који су она стварала у води учинили су своје. Салар задрхта. Видећи да се Гралакс повлачи уназад, он се приближи. Семе му је излазило из тела као маглица. За један секунд Салар је био над јајима, али крупнији мужјак ухвати га за реп, држећи се чврсто и поред свих његових удараца. Други мужјак који се могао око Гралакс шчепа оног крупног за реп. То је овога натерало да пусти Салара. За време све борбе и гоњења, Гралакс је положила још јаја.

Што је време више пролазило, Салар се осећао све уморнији. Просу је све своје семе.

Дошао је дан када је Гралакс положила и последња јаја и вратила

се у језеро крај млина. Овде се налазио и Трута. Трута је био мршав, али се жилаво борио за јаја једне пегаве морске пастрмке. Крај ње се налазио још један млади мужјак. Када је женка и последње јаје сакрила под шљунак, пусти да је струја понесе до језера. Остала је ту да чека кишу. И Гралакс је била крај ње. Обе женке су биле мршаве и бледе.

Што је вода била хладнија, то је постајала гушћа. Салар је стајао непомично крај рупе као да чува стражу. Црви су се епидемично ширили по његовом телу, а на ослабљеним животињим ткивима, гљивица је узимала све више маха.

Гљивица се у хладној води размножавала веома брзо и ускоро је сасвим прекрила Саларову чељуст. И репно пераје је изједено. Чак је и кожу, на местима где је била повређена, прекрила гљивица.

А онда је лед почео да се топи, ослобађајући кисеоник и Салар је осетио потребу да скочи у ваздух. Учинио је то и пао уз плесак. Шајнер, ловокрадица, видео је скок. „Јадник“ — рече — теби треба једна добра киша која ће те вратити у море и излечити“.

Али киша не дође, и у првим данима фебруара водостај је био врло низак, као усред лета. Топлија вода је успорила размножавање гљивица, али бацил се већ раширио по читавом Саларовом телу, начео му срце, јетру и утробу, и он више није имао снаге да се поврати.

Последње ноћи зиме у пустарама почео је да пада снег. Салар је скочио. У њему се родила луда жеља за високим водостајем и морем.

Када се сутрадан Шајнер вратио, видео је на шљунку крај језера једну главу, коју је вода испирала, причвршћену на костур са кога је месо било растргано. Видре су биле натерале пастрмку Труту у плитку воду, где није могла да се брани.

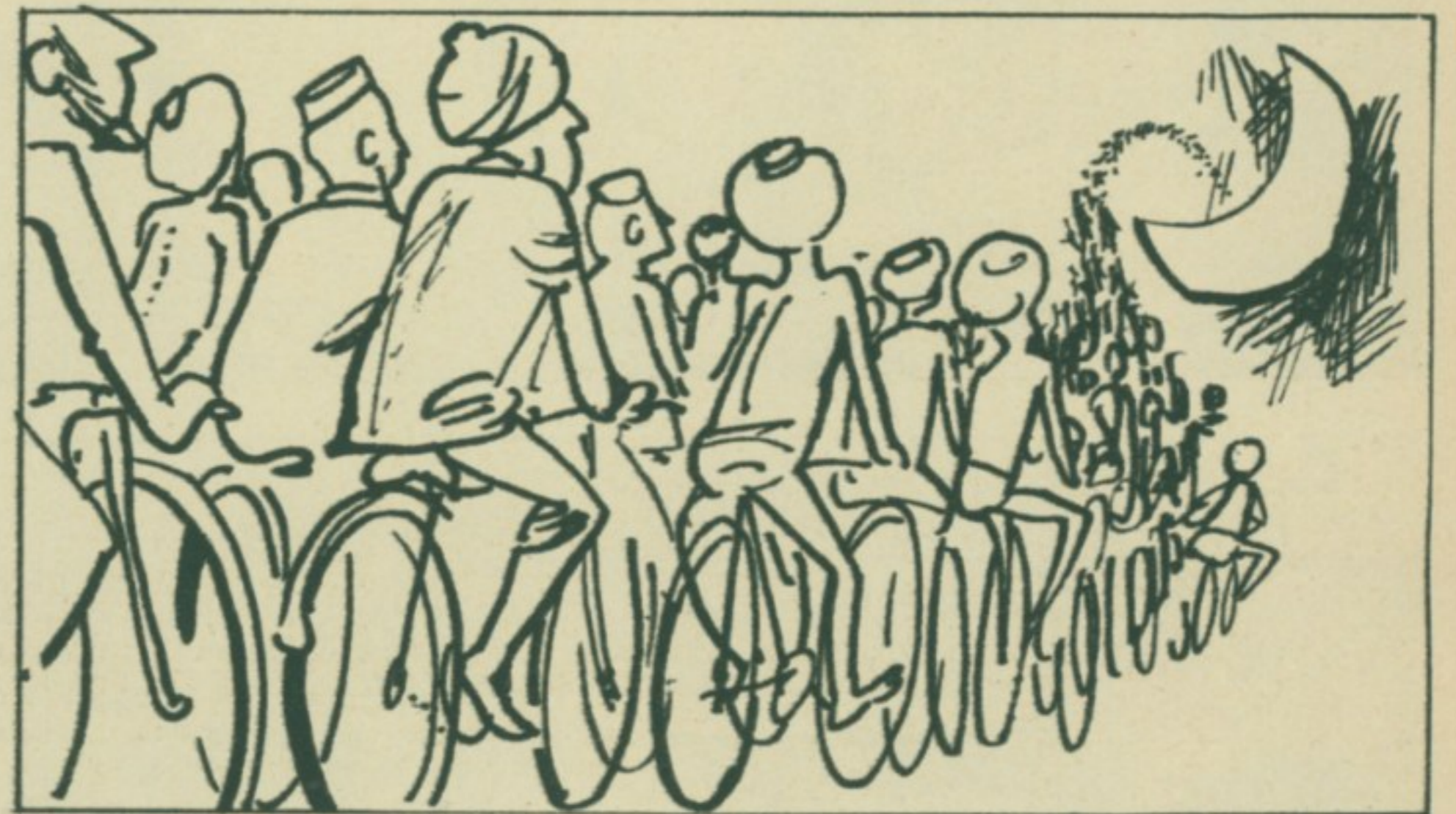
Сто метара даље, низ језеро, Шајнер је пронашао једног лосога са гљивицама по глави, репу и слабинама, у води која није била довољно дубока ни да га покрије. Салар је стигао до тог места последњим снагама и умро је у мраку.

БАШЛАП

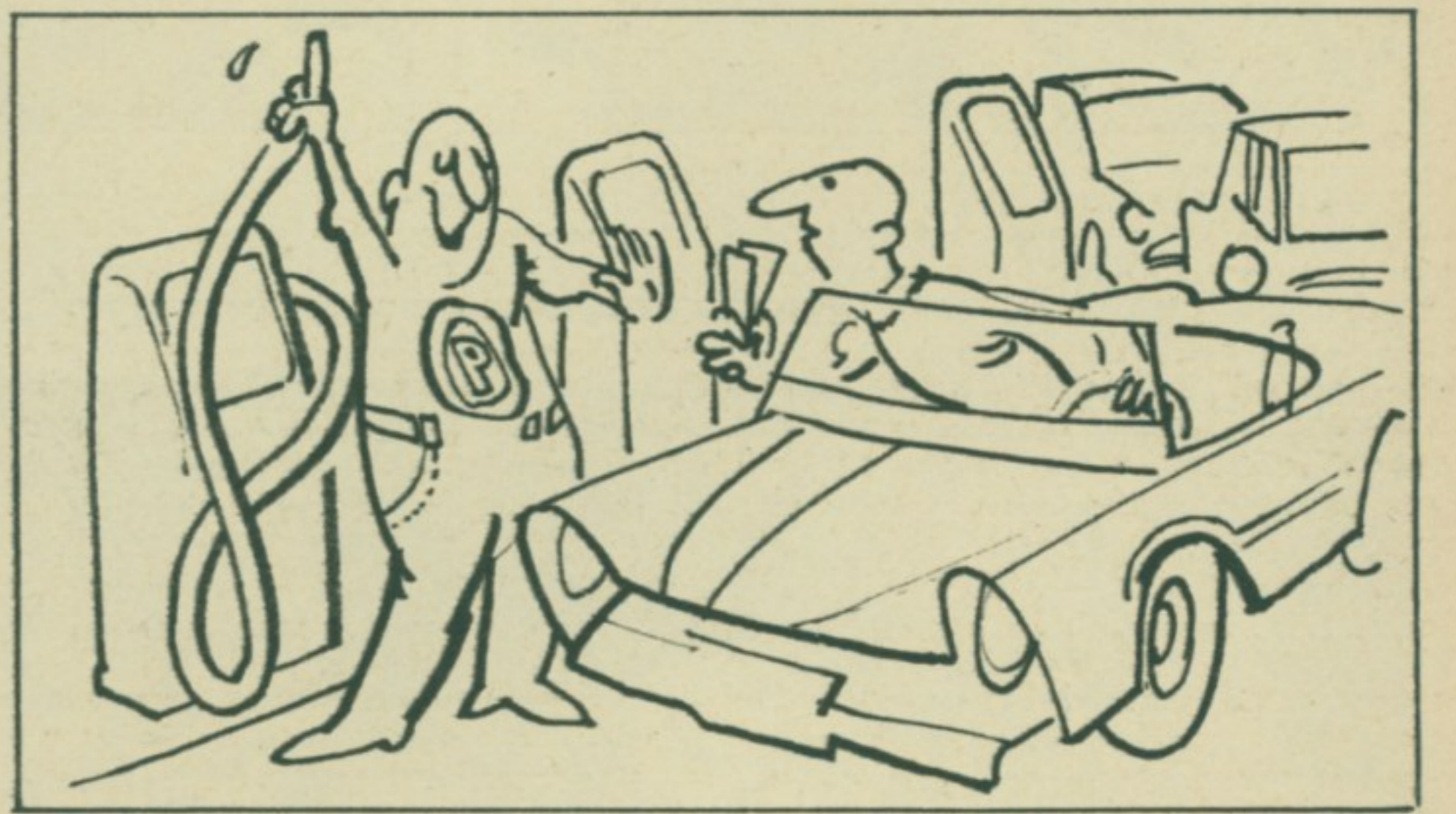
СА СВИХ КОНТИНЕНАТА

МУЗИЧКИ АПЕТИТ — Минијатурне усне хармонике су страст холандског морнара Питера ван Дорена који успева да извуче из њих чаробне звуке. Али више пута му се догодило да у тренуцима музичког надахнућа прогута свој инструмент! Пријатељи су увек морали да га носе у болницу да му тамо изваде из желуца минијатуру. Најзад је то трчање у болницу дојадило Питеровим друговима па су одлучили да му купе флауту и „преквалификују“ га за нов инструмент. Флаута се, ипак, не може тако лако прогутати.

БИЦИКЛОМ ДО МЕСЕЦА — Бицикли су главно превозно средство становника Њу Делхија. Сматра се да их у граду има око 600.000. Сваки пети грађанин има бицикл. Делхијски саобраћајци којима, кажу, не недостаје смисла за хумор, тврде да су израчунали да је пут који свакодневно превале бициклисти Њу Делхија раван шездесетоструком растојању од Земље до Месеца. Кад ујутро службеници и радници крену на посао на бициклима — потпуно завладају улицама. Не осврћу се на продоре аутомобилских сирена.

ОПАСНИ ВИРУС — У Риму је међу грађанима завладала нека врста панике јер се пронео глас да се у граду појавио вирус који код оболелих изазива неумерену дарезљивост! Један богаташ подигао је из банке сав свој новац а затим је стао да пролазницима дели новчанице од по пет хиљада лира узвикујући: „Узмите само, није ми жао новца!“ Пре тога на једној бензинској пумпи бензин је сипан бесплатно! Тврди се да у банкама дезинфикују благајне. Јер — ко зна? — можда је вирус и ту процро!

КАПЕТАН Кејт

Издајничку посаду Џунке Кејт је успела да задржи, али се онда појавио дрејк Катлер...

ТА СТРАНА
БАВОЛСКА
ЖЕНА ИМА ОРУЖЈЕ...
И ОДЛИЧНО ПУЦА!

ВИ, КУКАВИЦЕ!
НИСТЕ МОГЛИ ДА СЕ
ДОЧЕПАТЕ ДЕЧАКА?!

МОЖДА БИСТЕ ВИ, МИСТЕР КАТЛЕР,
ДОШЛИ ПО
ЊЕГА?

ЖАО МИ ЈЕ,
ГОСПО'ИЦЕ! СТАРИ
ДРЕЈК ЈЕ СУВИШЕ
ЛУКАВ ДА БИ СЕ
УХВАТИО НА ТО!

ДОБРО ГАЗИ ДА НЕ
НАПУСТЕ БРОД! И ПРАТИТЕ
НАС ДО КАНТОНА!

Расније, кад је Џунка стигла у кантон
и пристала уз док Катлерових...

УСПЕО САМ! НАЈЗАД САМ
СЕ ДОКОПАО ОНОГ МАНДА-
РИНСКОГ ШТЕНЕТА!

ТРЕБА САМО ДА ГА ИЗВУЧЕМО
ИЗ КАБИНЕ ГДЕ СЕ ЗАБАРИКАДИ-
РАО СА ОНОМ ЖЕНОМ!

ЗАР ТО
ДОСАД НИСИ МОГАО
ДА УРАДИШ, БРАТЕ?

МОМ СТРЕПЕЊУ ЈЕ КРАЈ,
КАПЕТАНЕ КЕЈТ! ИЛИ БИТЕ
СМЕСТА ИЗВЕСТИ МАЛОГ...

... или ћу ЗАПАЛИТИ
КАБИНУ!

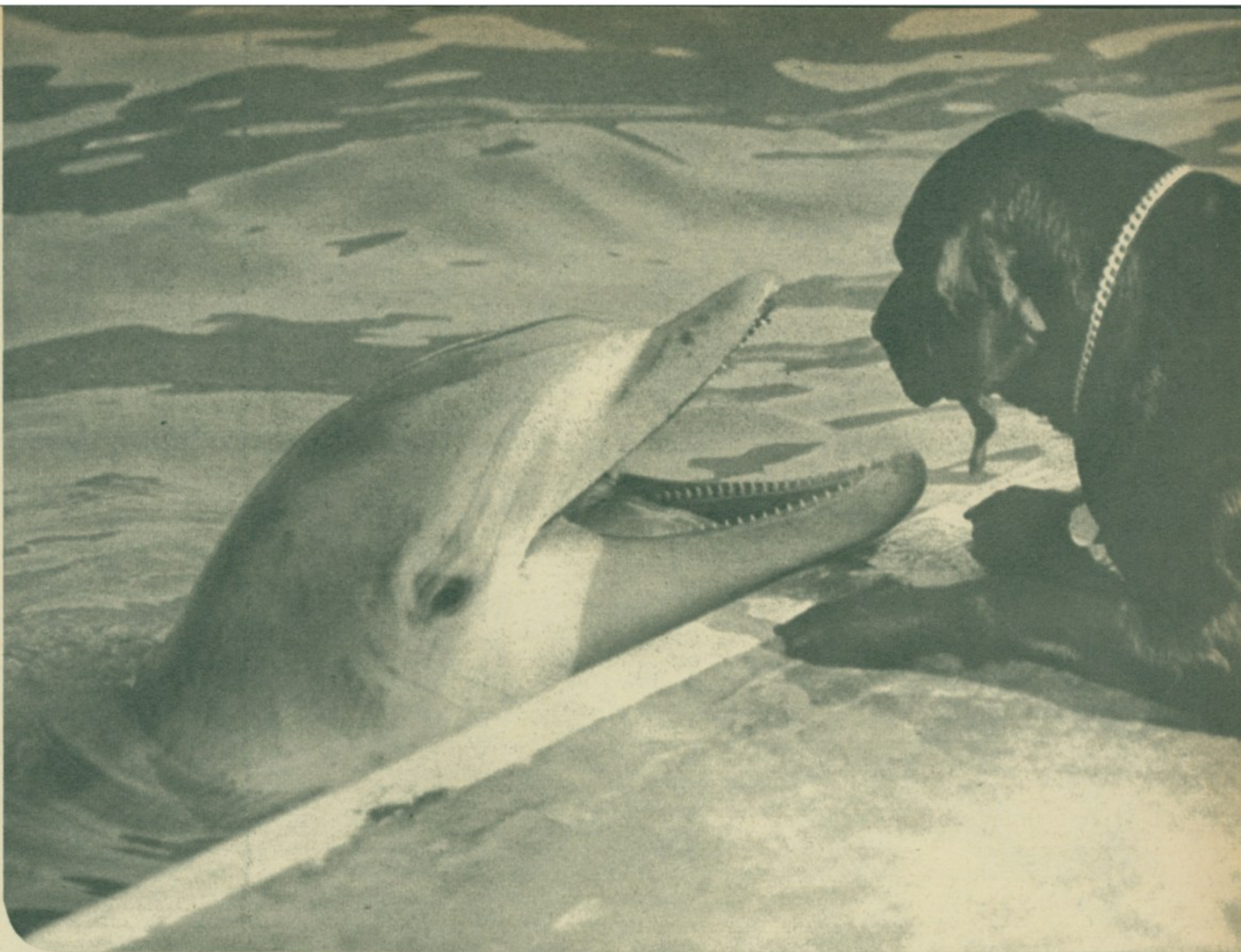
6-2
SKELLY

866

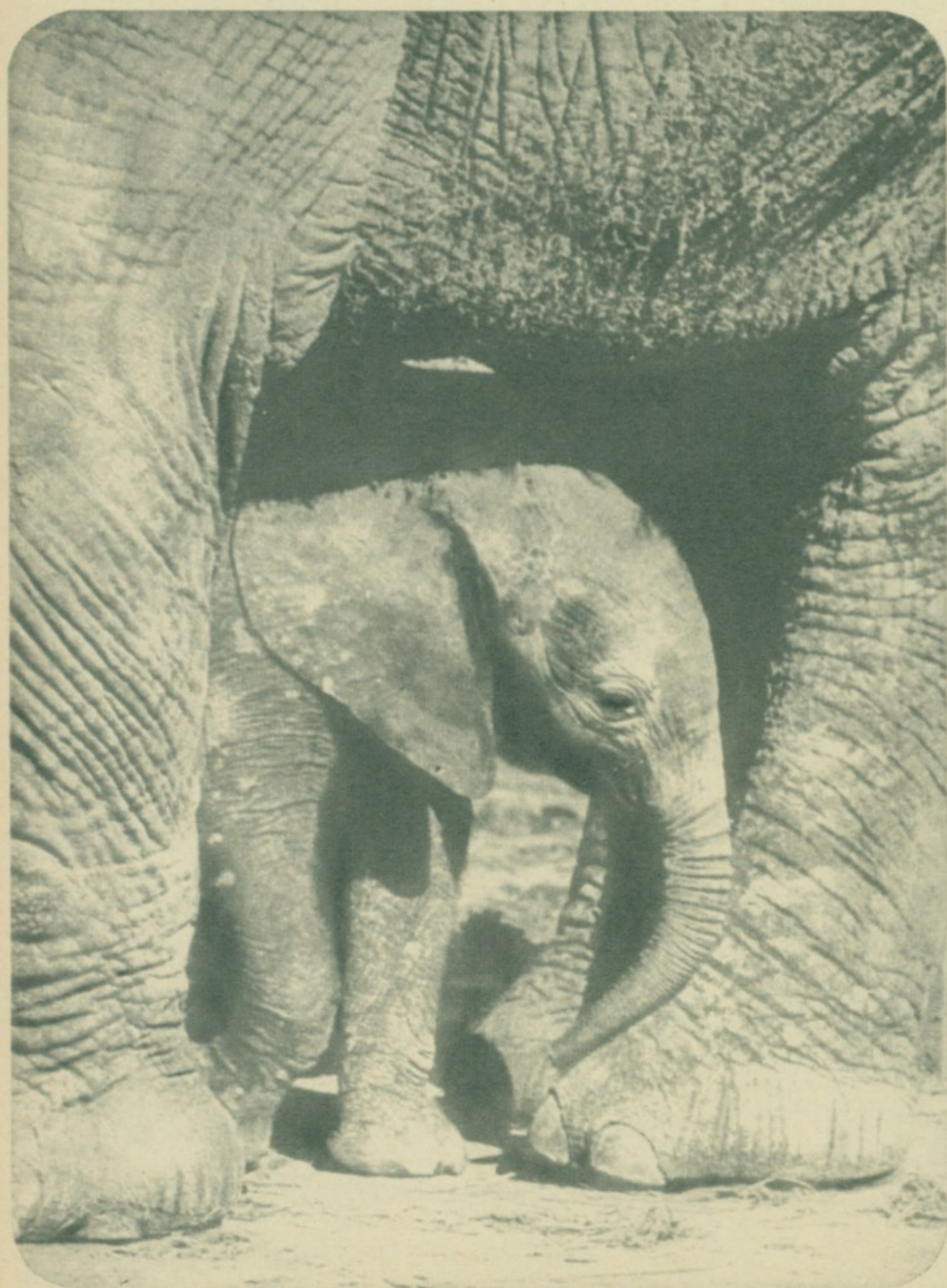
ПАС

ПОДВОДНИ РИБОЛОВАЦ

БЕЛИ БАТОН, ТРОГОДИШЊИ ПАС-ПТИЧАР КОЈИ ЖИВИ У КАЛИФОРНИЈИ, ВЕРОВАТНО ЈЕ ЈЕДИНИ ПАС НА СВЕТУ КОЈИ УМЕ ДА ЛОВИ ПОД МОРЕМ. У ВОДИ СЕ СНАЛАЗИ КАО ДА ЈЕ У ЊОЈ РОЂЕН И ЗБОГ ТОГА СЕ НАЈБОЉЕ ОСЕЋА КАД ЈЕ У ДРУШТВУ ЈЕДНЕ ВОДЕНЕ КОРЊАЧЕ ИЛИ СВОГ ОДАНОГ ПРИЈАТЕЉА БЕЛОГ ДЕЛФИНА НАЗВАНОГ „ВЕЛИКИ ДЕЧАК“. РИБУ УЛОВЉЕНУ ПОД ВОДОМ БЕЛИ БАТОН ДРЖИ У ЧЕЉУСТИМА ПАЖЉИВО ДА ЈЕ НЕ БИ ОШТЕТИО, И ВЕОМА ЈЕ ПОНОСАН КАД МОЖЕ СВОМЕ ГОСПОДАРУ ДА ЈЕ ДОНЕСЕ ЈОШ ЖИВУ. БЕЛИ БАТОН МОЖЕ ДА ПЛИВА 15 СЕКУНДИ А ДА ПРИ ТОМ НЕ УДАХНЕ. РОНИ ДО ДУБИНЕ ОД 2,40 МЕТРА И ЗА ТО ВРЕМЕ ПРЕЂЕ ИСПОД ВОДЕ РАЗДАЉИНУ И ДО ОСАМ МЕТРА.

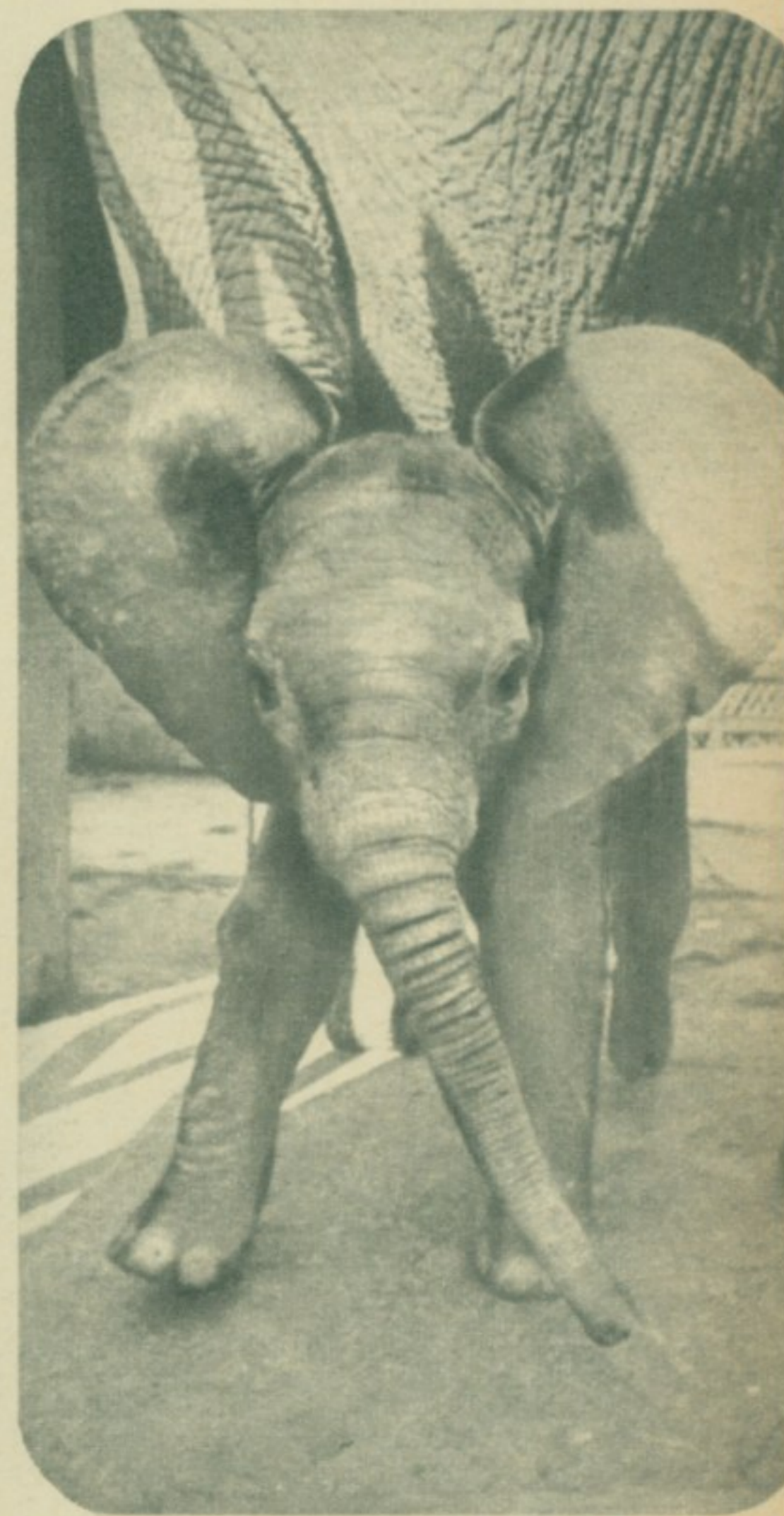
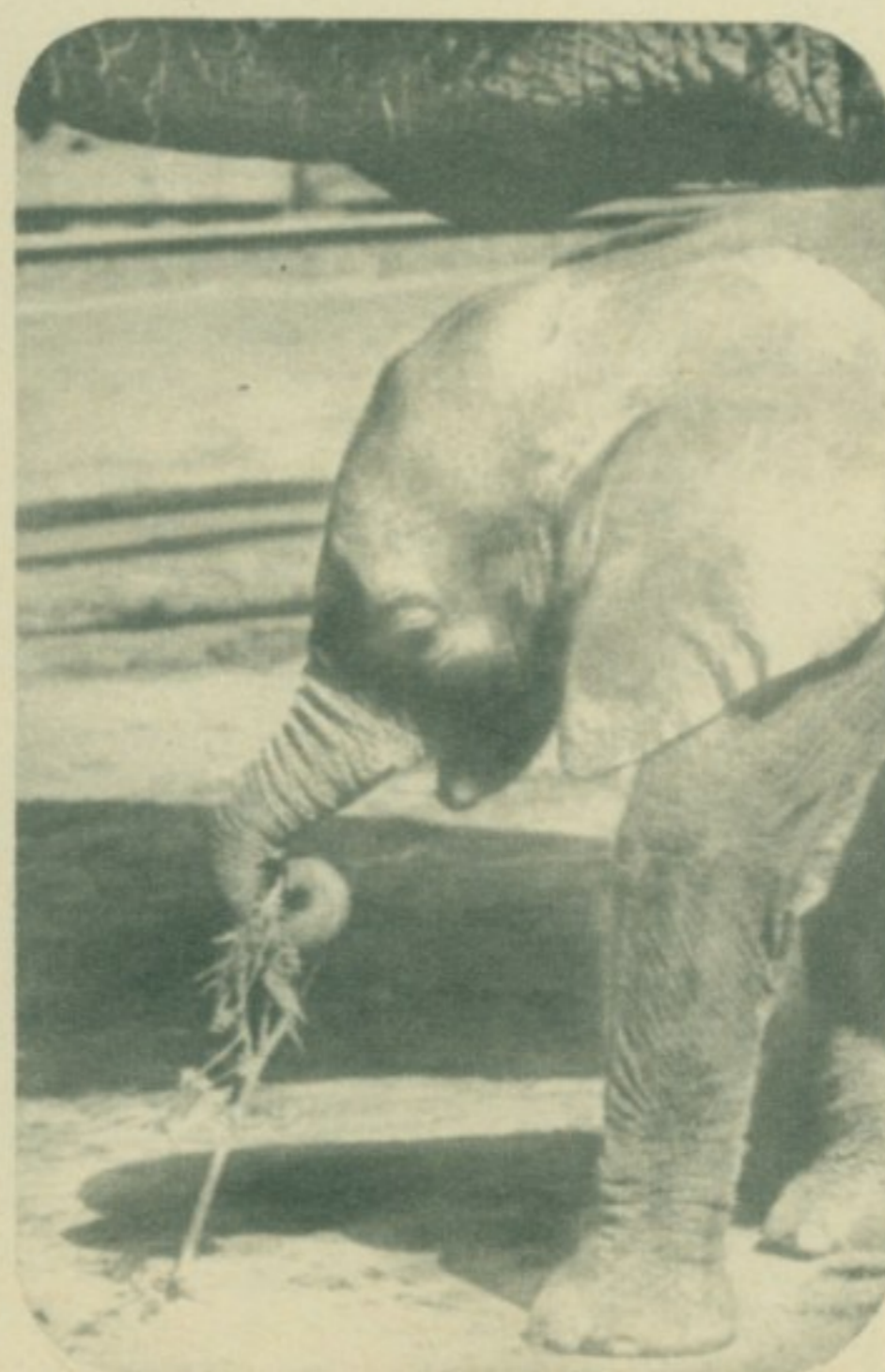
Природа

СА ШЕСТ НЕДЕЉА ЗВЕЗДА

ЈЕДНОГ НЕДЕЉНОГ ЈУТРА, ПРЕ МЕСЕЦ И ПО ДАНА, „АФРИКАНО“ ЈЕ УГЛЕДАО СВЕТ. ИАКО ЈЕ КРУПНИЈИ ОД МНОГИХ ДРУГИХ БЕБА, ИПАК МУ ЈЕ ОВАЈ СВЕТ ВЕЛИКИ И НЕПОЗНАТ, ПА ТРАЖИ ЗАШТИТУ КРАЈ СВОЈЕ СНАЖНЕ МАЈКЕ.

ПОШТО МАМА „ОПЕЛИНА“ И ТАТА „ВАНКА“ СТАЛНО ГРИЦКАЈУ ТРАВУ, ТО ЈЕ И СЛОНЧЕ ЖЕЛЕЛО ДА САЗНА КАКАВ УКУС ИМА ТАЈ ЗЕЛЕНИШ. УОСТАЛОМ, ИОАКО МУ МАЈЧИНО МЛЕКО НЕ МОЖЕ ДУГО БИТИ ЈЕДИНА ХРАНА.

„АФРИКАНО“ ЈЕ ДРУГО СЛОНЧЕ КОЈЕ ЈЕ УГЛЕДАЛО СВЕТ У ЗООЛОШКОМ ВРТУ ЗАПАДНОМЕАЧКОГ ГРАДА КРОНБЕРГА. И ЗАТО ЈЕ САСВИМ РАЗУМЉИВО ШТО ЈЕ ПАЖЊА МНОГОБРОЈНИХ ПОСЕТИЛАЦА ПОСВЕЋЕНА УГЛАВНОМ ЊЕМУ.

ГРУ-ГРУ, ЧАПА И И ЧОВЕК-МАЈМУН ИЗ ГИЈАНЕ

PARO
Wen/om
1975

У УШИМА ВЕЛИКОГ МАЈМУНА ЗУЈАЊЕ МЕТАКА ОДЈЕКНУЛО ЈЕ КАО ЗУЈАЊЕ КРУПНИХ МУВА. А ОНЕ СУ ГА НЕРВИРАЛЕ.

У ИМЕ ЊЕНОГ ВЕЛИЧАЊА ЕНГЛЕСКЕ КРАЉИЦЕ, ПРЕДАЈТЕ СЕ!

НЕ САЊАЈУКИ ДА ПОНАВЉА РЕЧИ КОЈЕ СУ ВЕЉ ИЗГОВОРИЛЕ МНОГЕ ЧУВЕНЕ ИСТОРИЈСКЕ ЛИЧНОСТИ, ЧАПА ЈЕ ОДГОВОРИО: „ДОБИТЕ ДА НАС УХВАТИТЕ!“

ХИЉАДУ МУ НЕПТУНА! ДРСКЕ НЕКЕ ОСОБЕ!

НАПРЕД, ЈУНАЦИ! УХВАТИЋЕМО ИХ!

ЗАБОРАВИО ЈЕ ДА НЕ ТРЕБА ДЕЉАТИ РАЖАЊ ЗА ЗЕЦА КОЈИ ЈЕ ЈОШ У ШУМИ. ТО ЈЕ СХВАТИО КАД СЕ НАШАО ПРЕД МАЈМУНОМ...

ЗА ТИЛИ ЧАС ЈЕ ЊЕГОВА ХРАБРА ЧЕТА БИЛА РАЗБИЈЕНА.

НАСТАЛА ЈЕ ПАНИКА...

ХИЉАДУ МУ МИЛИОНА НЕПТУНА!

ЗА ГРУ-ГРУА ЈУНАЧНИ КАПЕТАН ЈЕ БИО ЛАКШИ ОД ПЕРЦЕТА. ЗГРАБИО ГА ЈЕ...

...И БАЦИО ВИСОКО.

ХИЉАДУ МУ МИЛИОНА...

ЊА КАПЕТАНОВУ НЕ СРЕЉУ, ГНЕЗДО ЈЕ БИЛО ЗАУЗЕТО.

ПРОКЛЕТЕ ПТИЦЕ! ПОЧУПАЉУ ВАМ СВЕ ПЕРЈЕ!

АЛИ, ПТИЦЕ НИСУ НИ МИСЛИЛЕ ДА ДОЗВОЛЕ НЕКО ЧЕРУПАЊЕ.

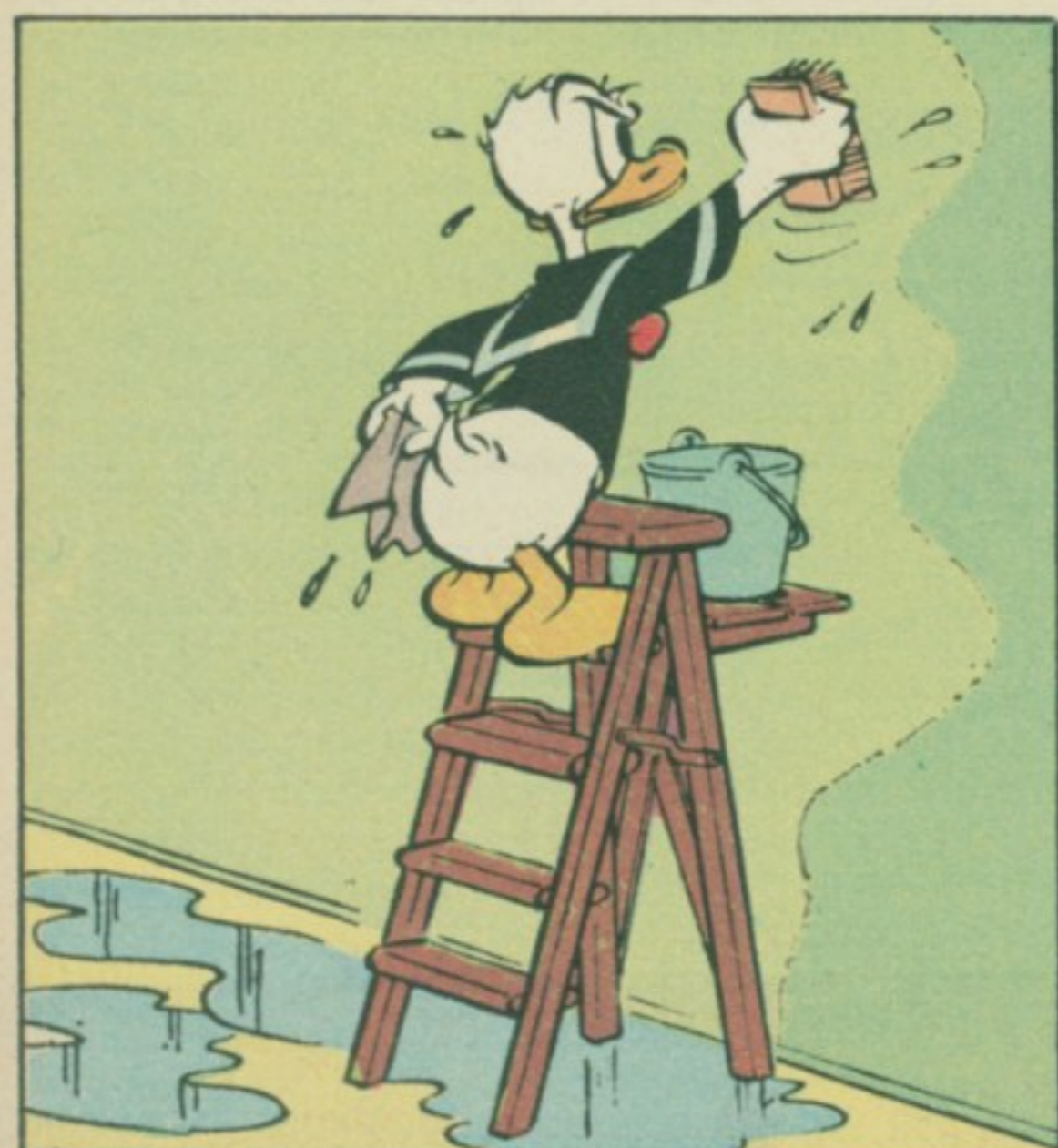
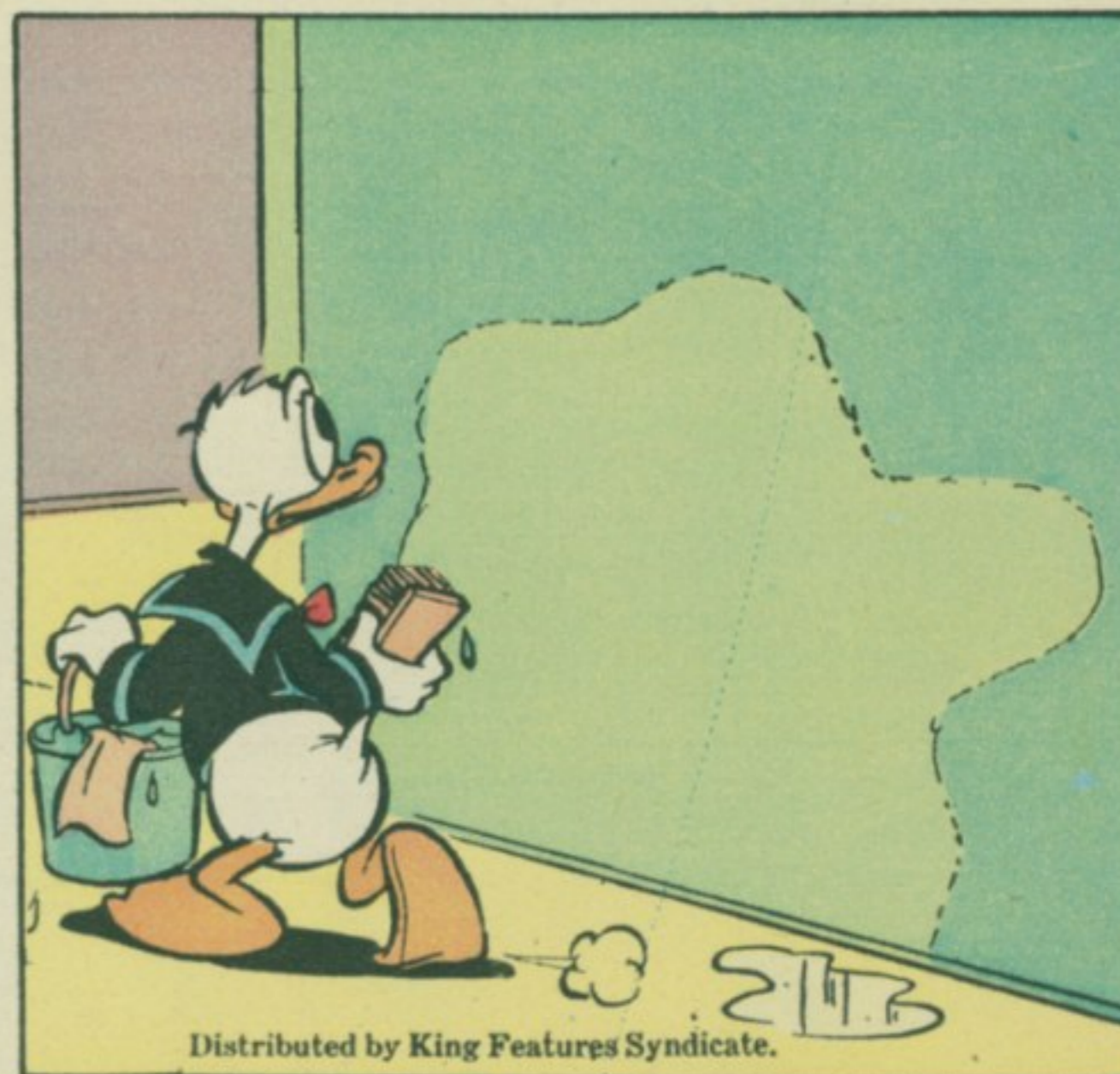
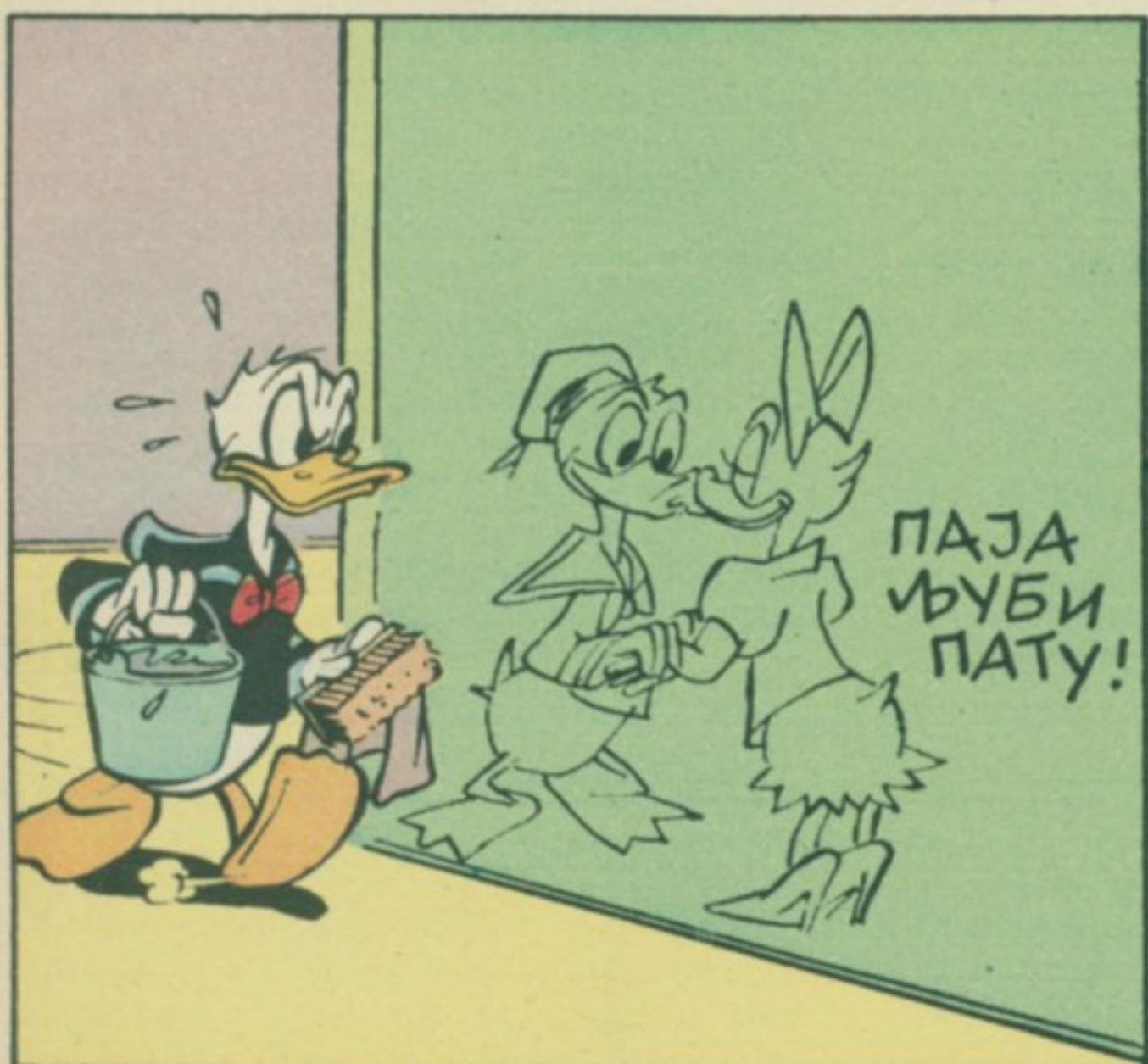

ОБРАЧУНАВАЈУКИ СЕ СА ЧЕТОМ ЈУНАЧНОГ КАПЕТАНА, ВЕЛИКИ МАЈМУН ПОТПУНО ЈЕ ЗАБОРАВИО НА ЧАПУ И ГРУ-ГРУА.

WALT
DISNEY

ПАЈА
ПАТАК

ПРАБАБА МИ ЈЕ СПАЉЕНА КАО ВЕШТИЦА

Славни амерички писац научно-фантастичних романа Реј Бредбери говори зашто пише о свету будућности. Његове приче почињу: Биће једном...

Написао је 470 новела објављених у 150 антологија и 14 уџбеника, пет позоришних комада, неколико књига за децу, поеме. Постигао је као мало који писац: постао је класик још за живота.

Два догађаја, која на први поглед немају никакве везе, умногоме су допринела да Бредбери постане писац научно-фантастичних прича. Први је трагичан крај његове прабабе Мери Бредбери, која је жива спаљена у Салему јер је проглашена за вештицу. Други је долазак путујућег мађионичара у градић Вокеген у Илиноису, где је Реј Бредбери као једанаестогодишњи дечак живео са родитељима. Представа на којој је овај мађионичар изводио своје вештине дубоко се урезала у његову свест. Недељама после тога кућа његових родитеља личила је на циркуску шатру. Легенда о прабаби мученици и мађионичарске вештине које су излазиле из оквира стварности подгрејале су машту дечака. Почео је да пише новеле и да их шаље разним часописима. На његову жалост, увек су му их враћали. Све слободно време проводио је или по библиотекама или је куцао на писаћој машини позајмљеној од једног суседа. Најзад, дошао је радостан тренутак: примио је коверту у којој се налазио чек на 13,75 долара. Његова прва новела била је објављена. Имао је тада 21 годину.

Бредбери је истраживач будућности, проналазач машине којом може да се прелети цела васиона а

не уме да вози аутомобил, нема чак ни телевизор, а да би увео телефон било му је потребно осам година. Па ипак пише приче које други називају научно-фантастичним.

— Знам да је на моје приче одавно прилепљена етикета научне фантастике — каже Бредбери. — Свеједно, не смета ми. То или нешто друго... Морам да признам да ме наука мање интересује од фантастике. Прекоревати ме чак да се не разумем у науку. Ако. Својевремено је то исто говорио и Жил Верн о Х. Ц. Велсу... У научно-фантастичности постоје увек две струје: једнима се више свиђа да проучавају реактивне моторе, подморнице, атомске бомбе. Друге интересује сам човек. Сваке недеље држим предавање на Технолошком институту у Калифорнији. Моји слушаоци добро знају да није неопходно знати како функционише атомска бомба да би се схватио морални проблем који она поставља пред човека. У мојим причама, ја бар тако верујем, јунаци су готово увек жртве хладне модерне технике.

Некад давно приче су овако почињале: „Био једном...“. Моје приче почињу: „Биће једном...“. Зар то није једно исто? Човек у мојим причама живи у будућности, окружен стварима које одговарају том времену. Проучавам његове реакције и покушавам да предвидим шта ће се догодити. Да ли ће се Сунце охладити или ледени полови истопити? Како ће се у свему то-

ма понашати човек? Шта ће бити са децом коју су одгајиле машине?

За ову врсту књижевности определио сам се због тога што за мене будућност представља још неиспитану цунглу. Човек никад није био толико угрожен машинама и толико њихов роб. Ево примера: једног дана видео сам једну жену како шета свог пса. На уху је држала радио-апарат не већи од пакла цигарета. То је данас редовна појава на улицама, по парковима, на плажама. Међутим, пре двадесет година та сцена би изгледала као узета из неке фантастичне приче. У једној од својих првих новела „измислио“ сам кататоничко стање мешавину изненађења и меланхолије, проузроковано радио-апаратом. Наука ме је стигла и престигла као ураган. За двадесет година моје идеје о улози ватрогасаца у спаљивању књига биће можда већ обичне. Научна-фантастика ми помаже да уклоним зидове, срушим преграде, постављам проблеме а да их не подвргавам досадним анализама и из њих не извлачим наравоученија.

Већина мојих новела настала је нагомиланом неприлика и утисака који би се одједном сручили на мене као бујица. Једном приликом на Беверли Хилсу у Холивуду ухапсио ме је полицајац јер сам ишао бос... После тог случаја написао сам новелу „Пешак“. У младости сам обожавао књиге. Најлепше часове провео сам у библиотекама. Кад бих се дочепало књиге, опипавао сам је, додиривао. А онда је дошао Хитлер. Његове инквизиторске методе осетио сам на својој кожи. С друге стране, као дете, данима сам стајао испред ватрогасне станице дивећи се великим црвеним колима и лепој униформи ватрогасаца. А онда, једне ноћи, запалила се кућа наших суседа. Извукао сам се из кревета и истрчао на улицу баш кад се један ватрогасац верао уз фасаду куће. У сећању ми је остао кошмар. Касније у Америци дошао је Макарти и његов „лов на вештице“. Гореле су књиге у Кливленду, Бостону. Схватио сам да једна генерација пише књиге, друга их пали, трећа их се сећа. Написао сам „Фаренхајт“ за девет дана, у једном даху. Звао сам телефоном ватрогасце да би ми објаснили један технички детаљ: температуру на којој гори папир. Одједном, имао сам наслов књиге: „Фаренхајт 451“.

Пишем много о прогресу али ми се чини да сам у дубини носталгичан. На неки начин жалим за временом које одлази у неповрат. У причи „Шума“ један пар из 20. века гоњен носталгијом бежи у прошлост временопловом. У другој једној новели, прелотопско чудовиште израња из мора и очајнички покушава да нађе неко себи сродно биће. На крају, исцрпљено и уморно прилази једној ствари која га подсећа на његову расу: светионику у мору. У трећој причи, у друштву створеном после атомског уништења света, неки скитница, иначе велики брбљивац, лута парковима и упорно покушава да било с ким ступи у разговор само да би мо-

РЕЈ БРЕДБЕРИ

гао да прича о „добрим“, старим временима кад се жвакала жвакала гума, чекало на станици, сипао рум у чај.

Ипак не мислим да наука проузрокује више зла него добра. Машине су само симбол најинтимнијих човекових жеља: вештачке руке које му помажу да опипа свет. Наше знање о атомској материји помаже нам да излечимо рак... а и да уништимо свет. Реактивни авиони превозе путнике али и... напљм-бомбе. Некад, човек се крио од цинкова: данас, цинкови га окружују, од државе до синдиката. Ми смо Давиди према Голијатима технике. Научно-фантастична литература може да послужи да се човек ослободи кошмара, то је нека врста алармног звонца.

Чуо сам једном мишљење да су хипици претече мојих „људи-књига“, оних који беже пред ером атомске технике. Не бих могао да кажем да ли је то баш тачно. Знам само да су хипици жртве родитеља који нису знали да их воле. Једног дана моја кћерка позвала је у нашу кућу неколико својих пријатеља хипика. Кад су отишли рекла ми је: „Знаш, тата, није ме било срамота што су видели колико ме волиш“.

Код нас у Америци има сувише рационалног и сувише мало осећања. Можда су ми баш због тога модерни писци смртно досадни. Чини ми се да се налазимо у рукама ситних рачуница, или, још горе, лажних реалиста. Садашња литература, сликарство, архитектура у ствари су одраз модерног света технике, света без смисла, осећања. Слично је и са многим савременим филмовима. Успављују ме. Зар вам се не чини да су Дракула, Франкенштајн или Доктор Цекил, бољи? Они нас истовремено и муче и објашњавају нам какви смо ми сами. Педагози и други „интелектуалци“ забрањују деци да гледају филмове страве. Пуританци, који су некад спалили моју прабабу, још живе међу нама. На то им ја кажем: Живео сан! Живела фантазија!

Међутим, сам живот никад није досадан. Он се сваког тренутка гради на фантастичним. Само треба отворити очи. Ми непрекидно живимо на граници невидљивог, чудесног, немогућег. Бити жив, зар то није само по себи већ чудо? И истраживање васионе је чудо. И ме и одушевљава!

„ЧОВЕК У МОЈИМ ПРИЧАМА ЖИВИ У БУДУЋНОСТИ“

ПРОМЕНИЛА САМ

КАД СЕ КУЋА СЕЛИ СА ШАТРОМ

200

ШКОЛА

ДОГАЂАЛО МИ СЕ ДА У НЕКОЈ ШКОЛИ ПРОВЕДЕМ САМО ЈЕДНО ПРЕПОДНЕ И ОНДА ДАЉЕ НА ПУТ. АЛИ НА ЈЕСЕН ДЕСИЋЕ СЕ НЕШТО ДОСАД НЕПОЗНАТО У НАШОЈ ПОРОДИЦИ

З овем се Амалија Микулечки. Рођена сам пре четиринаест година у Осијеку. Можда сте имали прилику да на позорници варијетеа „Колорадо“ видите на окупу целу моју породицу: оца Славка, маму Анку, старију сестру Елвиру и млађег брата Антона. Ми сви радимо као артисти и тако зарађујемо себи за живот. Ја сам почела када сам имала шест година. Тако су почели и моја сестра, и мој брат. Већ два века у породици Микулечки сви од малих ногу раде под циркуском шатром. Баш сам пре неки дан гледала татине слике из младости. Било их је седморо браће и сви су били акробати. Сјајно су изгледали...

Кад смо на турнеји живимо у аутобусу што стоји одмах поред шатре. Иначе, у Осијеку имамо лепу кућу, са цвећем у дворишту. То је у ствари наш прави дом. На жалост, најмање смо код куће. Вечито смо негде на гостовању. У Осијеку смо само преко зиме. Али, сада су купљени специјални грејачи за грејање шатре, тако да ћемо и преко зиме давати представе. А то значи: до виђења, лепој мој доме. Додуше, у аутобусу имамо све што нам треба: постеље и сто с фотељама. Баш као у првој кући.

И ето тако, заврши се гостовање у Београду, тата седне за волан аутобуса, упали мотор и наша кућа путује за шатром. Мислим да ћемо прво по Војводини. Остаћемо у Новом Саду десетак дана, у Суботици исто толико, у Сремској Митровици пет, у Руми три, и тако у неколико градова. Све док постоји шатра и док постоји публика која ће да гледа наш програм. Мислим да више не бисмо ни могли да живимо само на једном месту.

А онда ће доћи септембар са слатким грођем и пожутелим лишћем. Волим септембар и јесен. Али овог септембра у нашој породици догодиће се нешто страшно: ја ћу

их напустити! А ми се већ два века не одвајамо од шатре. Али, тако мора да буде. Одлучила сам. Уписаћу се у средњу зуботехничку школу и остаћу у граду где она постоји.

Овог пролећа били смо у Шиду. Тамо је Антон, мој млађи брат, полагао шести разред, а ја завршила осмољетку. Били смо срећни. Једне вечери, лутајући, сели смо на један брежуљак и гледали кроз прозор како у једној амбуланти човеку поправљају зубе. А он је викао, млатарао ногама и рукама. Сви смо се смејали. А онда сам рекла сестри и брату да ћу бити зубар. Они су смејали као луди и говорили ми да не причам којешта. Али ето, ја сам остала при својој одлуци.

Моја старија сестра Елвира изабрала је свој позив још пре две године, када је завршила осмољетку. Била је одличан ђак и веровала сам да ће у гимназију, па на факултет. Међутим, она је наставила породичну традицију. Постала је артист. Има своју тачку и већ две године радног стажа. Уопште, понаша се као одрасла. Сама прима своју плату, има своју веслу, и сама себи купује хаљине. Понекад ме нервира јер се због тога прави важна. Али, ништа, имаћу и ја плату једног дана.

А шта ће бити с мојим млађим братом Антоном? Много га волим. Увек је био љубимац целе породице. Можда зато што је најмлађи?!

Кад у септембру почне школска година шатра ће се, можда, затећи у Госпићу. Антон ће отићи у школу и уписаће се у седми разред. У Госпићу ће ићи у школу пет дана, колико варијете гостује. Онда ће отићи код директора и он ће му дати потврду, оверену печатом, колико је провео у школи, које је

лекције слушао, које је градиво прешао. Наставници ће то потврдити својим потписима. Тада ће тата да упали мотор нашег аутобуса и преселиће се, можда, у Карловац. Чим стигну, Антон ће сам отићи у школу и већ истог дана слушаће предавања. Ту ће остати недељу дана а онда опет исто. Код директора по исписницу, по потврде оверене печатом и потписима свих наставника.

Знам тачно како то иде, јер се све то дешавало мојој сестри и мени. А онда највероватније у Словенију. Тамо ће наставу слушати на словеначком. На пролеће сигурно одлазе у Македонију, па ће наставу слушати на македонском. Можда ће баш у Скопљу и да полагаје разред. И тако, промениће тридесет школа док заврши један разред.

Тако је било и са мном. Док сам завршила осмољетку променила сам око две стотине школа. Догађало се да у некој школи проведем само једно преподне, а онда даље на пут. На крају, где се шатра затекне у последњим данима школске године, за дан или два исполагамо све предмете. Ми никада нисмо имали прилику, као остали ђаци, да једног дана зарадимо слабу и да је на идућем часу поправимо. И увек смо разреде завршавали у другом граду. Полагали смо у Смедереву, Београду, Марибору, Шиду, Бачкој Паланци и... не могу више ни да се сетим.

Сећам се многих градова и многих школа. У Сарајеву смо све троје две године узастопе ишли у иста одељења. Било је то право славље. Антон је узео потписе свих ученика из тог разреда, и чува то као драгу успомену, јер нам се никада није десило да два пута идемо у исто одељење. Сећам се да је

у једном малом граду, име сам му на жалост заборавила, директор школе увео Елвиру у осми разред уместо у седми. Пошто смо навикли да свака република има свој наставни програм, она је мислила да је то нормално градиво за седми.

Иначе, најтеже су школе у Загребу и Осијеку, а најлакше у Ријеци. Тако ми се бар чини. Ипак, најлепше је у Осијеку. Можда зато што нам је тамо кућа и што тамо идемо и по два-три месеца у школу. Ту чак одговарамо и за одену. Баш као у правој школи. Много је лепо, часна реч. Мој разредни је била Миланка Савић; много је строга али је и праведна. Такав је и професор Шкаро. Он предаје математику и физику и прави је страх и трепет. Изгледа да су у свим школама математичари такви. Где год сам дошла, у било који град, свуда се ђаци плаше математичара. А тек друг Јакафи! Он је Елвири предавао математику. Добијала је грозницу пред његове часове. Једном је уместо физичког, требало је да дође Јакафи да их испита из математике. Потпуно изненада. И они, шта ће, него сви збришу са часа, изузев двојице, оних најхрабријих. После смо се Антон и ја смејали, јер је Елвира требало да добије укор. Али све се добро завршило. После је професор Јакафи дошао са целом породицом на нашу представу. Тата му је рекао да само и даље буде строг. Тату то вече нисам волела. Мислила сам да ће предложити разредном да радимо и физику. Знате, ми смо ослобођени физичког, јер смо све троје акробати, па би то заиста било глупо.

У Осијеку нам је лепо и због тога што тамо имамо другове и другарице. Баш малопре је Елвира писала Душанки Подунавац. Њих две су некада седеле заједно у клупи, а и данас су нераздвајне. Стално пишу једна другој. Душан-

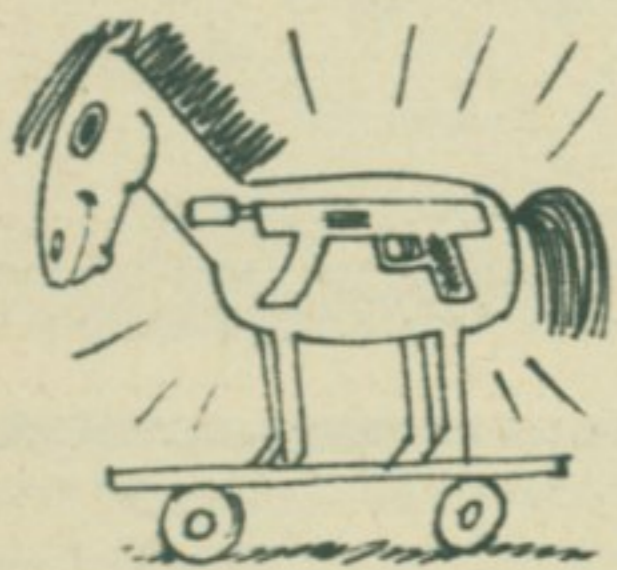
ка иде у гимназију и страхан је њак. Видите оног момчића у плаћним фармеркама што излази из нашег аутобуса. То је Дуле Подунавца, Душанкин брат из Осијека. Он је с Антоном нераздвојан друг. Чим се заврши школа Дуле дође код Антона и лутује с нама цело ферије. Спава заједно с Антоном у једном кревету. Баш му је ових дана мама писала да се врати кући у Осијек, али то њему не пада на памет. Зовем га Врабац Подунавца.

А Антон, он је нешто изузетно. Када је имао шест година гостовали смо у Загребу. Дође једног дан кући и каже мами: „Ја сам се уписао у школу“. Згранула се како су га примили када има само шест година? После се и он навикао да мења школе и свуда му је лепо. Касније су дошла друга изненађења. Само се појави и каже мами: „Дај ми пет хиљада, купио сам овај лексикон“. Други пут је то „Свезнање“, а онда нека енциклопедија. Нема биљке коју не познаје и не зна јој име. И најмањем и најчуднијем инсекту он зна и тело и душу. Нарочито га занима ас трономија. Зна напамет колико је која звезда удаљена од Земље, да ли је жута или црвена, у ком је сазвежђу. Да га чујете кад развезе како је Сиријус најсветлија звезда, да је Антарес највећа. Сваке ноћи кад је ведро пење се у своју опсерваторију — на кров аутобуса! — и кроз доглед посматра Месец. Каже, изучава утицај одбијене светлости од Земљине површине на рељеф Месеца. Видећете, он ће бити научник-астроном. Само, желео би да наследи тату. Колеба се. За сада још не мора да размишља о томе. Треба прво да заврши осмолетку. Ако се одлучи да настави гимназију, онда ће и он морати да напусти породицу. Јер у средњој школи не може данас овде — сутра тамо. Три дана у једној школи, недељу дана у другој, а полагање — где се шатра затекне. Знаш, то би било тешко за тату, али мислим да би било штета да Антон не постане астроном...

Амалија Микелецки

ФИЛОВАНЕ МЕЦЕ

— Додајте ми, сењора, тог плишаног мецу! — И царник је професионалним гестом извукао из меце-играчке неколико шушкаваца.

Сењора је платила казну а меца је „отишао“ да употпуни већ завидну збирку зоолошког врта царинарнице. У том зоо-врту већ се налазио други меца „филован“ електричним апаратима за бријање, зечић-играчка пун женског најлонског рубља, па чак и један коњић у чију су утробу кријумчари сакрили пушкомитраџез.

Овај необични зоолошки врт, који се налази при царинарници на аеродрому у Рио де Жанеиру, стално се повећава.

ОСУЂЕНИ!

Бразилка Вилма Кијара Шулиц, етнолог Француског колеџа и службеник Службе за заштиту Индијанаца оптужује. Геноцид над немоћним Индијанцима траје још од почетка 16. века.

Када је Бразил 1500. године открит, на територији данас највеће државе Јужне Америке живело је више милиона Индијанаца. Остало их је само још 50.000. Хронике веле да су индијанска села некада бројала 1000 до 1500 становника. Данас села од 400 становника представљају изузетну реткост. Најчешће имају 150 до 200 житеља.

Индијанци Бразила и Јужне Америке личе на децу суочену с целатима. Они не могу и не умеју да се бране. Француски и португалски освајачи од почетка су користили једне Индијанце против других. Покушали су да од њих направе робове. Индијанци нису створени за робље. Не умеју да буду послушни. Умирала су хутећи.

Већ 1900. године на обали Амазона није било више ниједног индијанског племена. Од границе Перуа до обала Атлантика живи данас још само једно племе, Маве, и то на јужном делу реке, и две до три породице Мура, који су у ствари мелези — „Каболкроси“. Од 16. века до данас Индијанце су тукли меци, убијали ендемски сифилис Европља на, грип, богиње, заушке, црвени ветар, бронхо-пнеумонија и многе друге болести безопасне за беле а смртоносне за домороце.

Бели људи су уништавали и беспримерно пљачкали и таманили све што им је пало шака. За последњих двадесет година нестали су јелени тапири, крупна дивљач; јагуари су постали реткост. Индијанци немају више хране. Они умиру.

Племена Оти које је живело на југозападу од Сао Паола, недалеко од реке Паранапанеме, било је изузетно доброћудно и мирољубиво. Примило је беле дошљаке као браћу. А они су им заузврат отели земљу и побили дивљач. Оти никада нису хтели да се бране. Дозволили су да их убијају, трују, изгладњују. Повлачили су се. Преживели су скитали од немила до недрага. Убијали су их као псе. Један етнолог, који је пре рата трагао за њима, открио је две жене и једно дете. Били су то последњи Индијанци из племена Оти.

Живот је за Индијанце све више постајао пакао. Око 1940. године потпуно је уништена огромна прашума у држави Сао Паоло. Бели пустилови су и даље пљачкашки газдовали. Динамитом су истребили

БЕЗ НАДЕ У БУДУЋНОСТ: ДВНАЕСТОГОДИШЊИ ДЕЧАК ПОСТАО ЈЕ РАТНИК ЈЕР У ПЛЕМЕНУ НЕМА СТАРИЈЕГ МУШКАРЦА

најбољу амазонску рибу, ламантен. Ишчезле су корњаче. Нема више ни дивљачи с крзном.

Тада су дошли „серингероси“ који су експлоатисали каучуково дрво. Они су поробили Индијанце Курине и Тукурине који су за њихов рачун доносили из шуме „лопте“ стврдног каучуковог сока. И Индијанци Рикиако радили су за „газде“. Сваки Индијанац који би се дрзнуо да прода мало каучука неком другом, батинан је до крви или убијан. Експлоатација каучука завршила се уништењем скоро свих Индијанаца у држави Акр.

Један бели старац описао ми је како су вршени обрачуни са беспомоћним Индијанцима. Прво се при-

ступило опкољавању села. Затим су десетине наоружаних људи заузима ли бусије у крошњама дрвећа. Оно што је тада настајало представљало је прави лов на људе. Једноставнија, али не мање свирепа техника састојала се у томе да се у селу остави одело неког болесника од богиња. То је било довољно да се цело племе зарази и постепено изумре.

Првих деценија овог века неки официр, по имену Рондон, основао је у Бразилу Службу за заштиту Индијанаца. Међутим, она често није у стању да помогне несрећницима. Плантажери су 1938. године за један сат побили 60 жена и деце Индијанаца Крахос. Пре 20 година дошло је до другог „великог продора“ био је то почетак интензивног гајења кафе. Када су 1959. године продаване територије за будуће плантаже, одређене су две цене: једна за оне на којима још живе Индијанци а друга за земљу „очишћену“ од њих. Један плантажер ми је испричао како је нека компанија поступила са „неочишћеном“ територијом за коју је платила нижу цену. На стазама и приступима селу постављени су митраџези. Усијане цеве које су штектале целог тог дана биле су немачког порекла. Али, они који су седели крај митраџеза били су амерички пустилови.

Мој муж је протестовао код Службе за заштиту Индијанаца. Уложен је и протест Организацији уједињених нација. Алармиран је пред седницом Комисије за расне мањине. Одговорено је да се не може ништа учинити јер је Бразил суверена држава а ниједна друга држава није протестовала.

Служби за заштиту Индијанаца никада није успело да издејствује да се територије на којима још живе Индијанци признају за — индијанске. Тако су 1958. године два посланика продала територију индијанског племена Кадеувос на југу од Мато Гроса. Етнологи су узалуд протестовали. Индијанци из савана потиснути су у џунглу. Нису могли да издрже влажну климу и скоро су сви помрли...

WALT DISNEY Прича о џунгли

КО ЈЕ КОМЕ КАКАВ РОД

УЈАК ВАЖНИЈИ ОДОЦА!

СВЕ ДОНЕДАВНО У ЗАПАДНОЈ АФРИЦИ
ПОГЛАВИЦУ ЈЕ НАСЛЕЂИВАО СИН
ЊЕГОВЕ СЕСТРЕ

Када су белгијски колонизатори освојили Конго, установили су тамо своје судове да ови решавају све спорове између домородаца. Али, судије су у недоумици само шириле руке. И заиста, шта учинити кад стигне оваква жалба: „Отац задржава моје сестриће иако је већ давно требало да пређу да код мене живе“. Или: „Деца раде за свог оца уместо да мени помажу“. Међутим, с конгоанске тачке гледишта све је било јасно: кад одрасту деца напуштају очеву породицу и прелазе код ујака. У његовој породици остају заувек, у њу доводе, кад стајају за брак, свог мужа или жену. Отац нема право да се томе успротиви.

Знаменити Арабљанин ал-Бакир из Кордобе описао је у 19. веку велику средњовековну државу западне Африке — Гану. У Гани је ал-Бакир доживео многа изненађења. „Код њих је такав обичај — пише он — да царска власт може да пређе само на сина цареве сестре јер се никад не може посумњати да је он стварно син његове сестре. А у погледу свог сина цар може и да посумња и да не буде сигуран у истинитост свог сродства с њим.“

Ал-Бакирово објашњење је наивно. Али, суштину је тачно схватио: све донедавно у читавој западној Африци положај поглавице наслеђивао је сестрин син.

У афричкој народности Еве, а и код многих других народа, закони наследници нису синови већ сестрићи. Али зато ујак има право — ако је расипник па падне у дугове — да прода своје сестриће и сестричине. Код Туарег, храбрих и ратоборних номада Сахаре, сав плен који ратник задобије у боју прелази на сина најстарије сестре.

Природно да такав поредак не одговара свима. У јужноафричком племену Хереро имање се по традицији делило на два дела: један су добијали синови и браћа покојника а други — сестрићи. Али, често се догађало да самртник строго нареди синовима да не деле имање и да отерају његове сестриће кад буду дошли за свој део.

А сад да се преселимо у Океанију. На Тробријанским острвима дете од првих дана зна да неће дуго живети код родитеља. У дому свог рођеног оца, у родном селу, оно је странац без икаквих права. Његова „када“ — његов завичај — је село у којем живи његов ујак. За њу је везано његово домољубље, сва његова будућност, тамо је његово имање. За човека наших схватања то би значило трагедију. Али, за Тробријанце је то потпуно природно.

И у Новој Каледонији дете се још од малих ногу учи љубави према „канију“ — ујаку. „Учи се да и деш у правцу где су твоји канији“ — говори мајка детету које је тек научило да пузи и окреће га према селу у којем живе њена браћа.

За време свог боравка у Америци руски мисионар Венијаминов чије престајао да се чуди обичајима Алеута. Замислите само! Догађало се да неутешни ујак изврши самоубиство кад му умре сестрић. После таквих чуда остали обичаји — да сестрић наслеђује ујака али и да не може да се ожени без његовог одобрења — нису више могли да задрже.

Међу Ескимима понекад су не само ујак већ и његова деца често постајала жртве сестрића. Наиме, сестрићи су безобзирно узимали од својих ујака и браће од ујака све што би им се свидело; могли су их чак „претворити у робове“, то јест терати их да за њих раде.

Код Тлинкита Индијанаца ујак је био васпитач сестрића, бринуо се о његовом друштвеном положају, остављао му своју имовину.

Исти је случај и у неким крајевима Азије.

Све донедавно код народа Алтаја сестрићи су морали да указују нарочито поштовање према брату своје мајке чак и у случајевима када су сестрићи одрасли људи а ујак — још дете. Постојала је чак и изрека: „Нека је сестрић као гора, ипак је мали; нека ујак као палчић ипак је велики.“ Али, такав однос није увек био ујацима по вољи. Сестрићи су могли да затраже од њега сваку ствар која би им се свидела и он им је морао дати. Отуд још једна изрека: „Боље је имати седам вукова но једног сестрића“.

Обратите пажњу: од узајамне љубави није баш много остало. Очигледно, пред нама су остаци старог обичаја који доноси много непријатности и ујацима и сестрићима.

Људи су давно заборавили због чега је овај или онај обичај настао. Али, остаци тих обичаја помажу етнографима да схвате и објасне узроке настајања тих обичаја, што је често веома тешко.

А сад, да погледамо како је у Европи. Ево шта је писао римски историчар Тацит: „Код Германа се ујак односи према сестрићима као отац према деци и понекад је та веза чвршћа и светија но између оца и рођене деце. Због тога, када Германи траже таоце они захтевају да то буду непријатељеви сестрићи а не синови“.

Круг се затвара. Нарочити однос између ујака и сестрића постојао је, значи на читавој Земљиној кугли. У етнографији такав однос назива се авункулат — од латинске речи avunculus — ујак.

Читаоци су вероватно приметили да се стално помиње однос ујак-сестрић а да о односу сестрић-братаца нема ни речи. Разлог је једноставан: у то време очева браћа нису се издвајала из општег круга сродника. За етнографе је то био компас који је указивао на матријархат.

О матријархату су вероватно сви читаоци чули. Он се понекад представља и на овај начин: жене су потпуни господари заједнице, мушкарци им се понизно и покорно потчињавају. У ствари, све је много сложеније.

Људи су некад живели у родовима чију је основу, језгро, сачињаваало неколико поколења крвних сродника. Унутар рода бракови су били строго забрањени; женидбе и удадбе биле су дозвољене само са припадницима других родова. За време матријархата мушкарац је после женидбе одлазио у женин род.

НАРОДНА АФРИЧКА СКУЛПТУРА

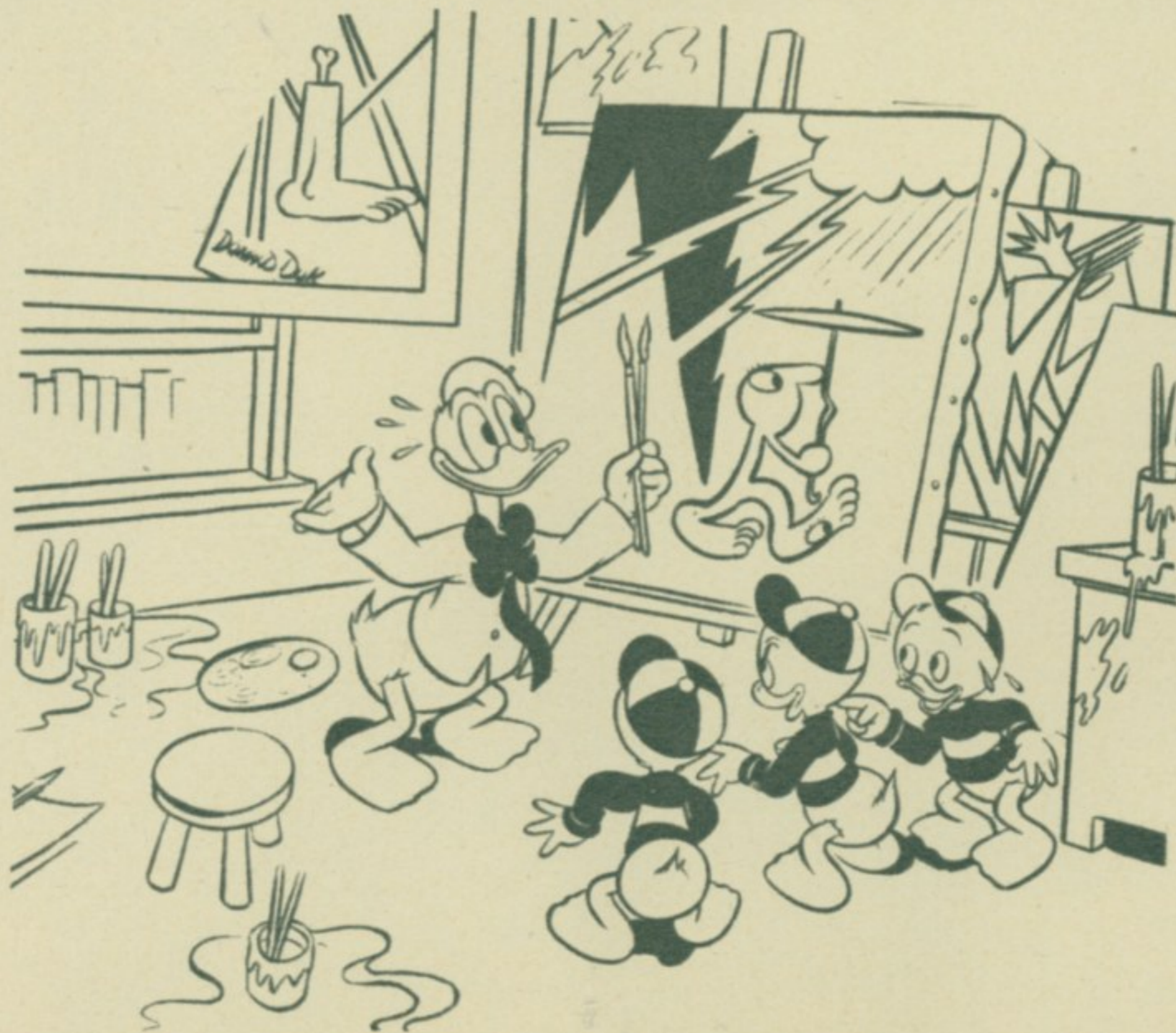
Деца су припадала мајчином роду, наслеђивала су њено родовско име и сва права која из тога проистичу. Отац није уживао та права, био је туђин. И тако, језгро рода у време матријархата сачињавало је неколико поколења сродника по женској линији, то јест жене и њихова деца. И у таквом уређењу многи научници траже изворе авункулата.

Поодраслом детету потребан је васпитач, покровитељ и заштитник, најзад и — узор. Ко треба да узме на себе ту улогу? Отац? Али, он је туђин. Његово родољубље усмерено је другом роду с којим он, прелазећи у женин, не прекида везу. Према томе, васпитач и покровитељ може да буде најближи мајчин сродник који припада истом роду као и дете. А то је — ујак. Тако је настао авункулат.

Убедљиво? У нечему — да. Али заборавља се да ће се мајчин брат ожени и отићи у женин род. Како онда може да буде заштитник и васпитач?

Друго објашњење авункулата изложио је недавно преминули професор М. О. Косвен. Тачно је да ујак може да буде сестрићу ближи од оца — ако припадају истом роду. Али, то није довољно. Он треба и да живи заједно с њима. Само ће тада моћи да му буде поуздан ослонац. За време матријархата то, по правилу, није било могуће. Према томе, авункулат је настао у каснијој епоси, али таквој када су традиције матријархата још биле живе.

Као што је познато, матријархат је уступио место патријархату. Научници издвајају нарочиту прелазну епоху када жена већ одлази у мужевљев род али се родство још рачуна по женској линији. Због тога су деца припадала мајчином роду и због тога су раније или касније морала да се врате у мајчин род. И тамо им је најближи сродник — а то је мајчин брат — постајао заштитник и васпитач.

И ДИЗНИ ЈЕ СЕСТРИЋЕ ПОВЕРИО УЈАКУ И ТО НИЈЕ БИЛО СЛУЧАЈНО

**ДРАГОСЛАВ
ШЕКУЛАРАЦ**

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

1

ДИНАР

1992

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ПУНОМ ПАРОМ

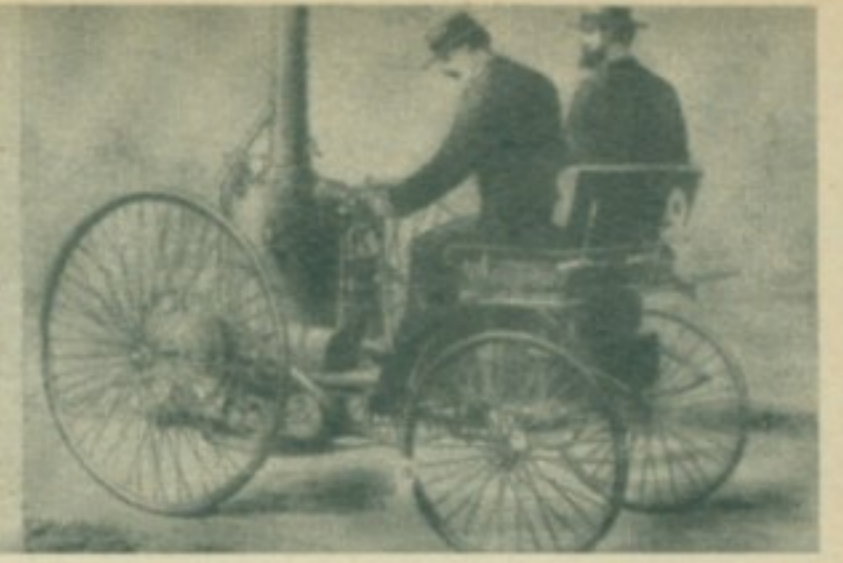
НАПРЕД!

ПАРНИ АУТОМОБИЛ ИЗ 1801...

ИЗ 1824...

ИЗ 1884.

АУТОМОБИЛ КОЈИ ПОКРЕЋЕ ПАРА — ВОЗИЛО ПРОШЛОСТИ ИЛИ БУДУЋНОСТИ?

Пред Капитолом у Вашингтону зауставио се црвено-бели кабриолет који је изгледао као и сваки други луксузни аутомобил овог типа. Три сенатора су ушла у њега и пошла на пробну вожњу кроз улице главног града Сједињених Америчких Држава. Када су се провозали, замолили су возача да подигне хаубу, јер нису могли веровати да овај аутомобил не покреће бензин већ — пара.

У простору за мотор сенатори су

утомобила, нису баш показали неко одушевљење за парне аутомобиле, док су други саобраћајни стручњаци тврдили да је то свакако „аутомобил будућности“.

Рекорд Фреда Мариота

У сваком случају, парни аутомобил је возило прошлости. Пре две стотине година Енглец Џејмс Ват пронашао је парну машину и око 1800. године конструисани су први парни аутомобили. Пре седамдесет

Сем тога, много је тиши од свог рођака који употребљава бензин уместо паре: само мало шишти. Такође, јевтинији је — парни аутомобил у коме су се провозали сенатори троши око шест литара керозина на сто километара, а то није скупо.

А од свих одлика парног аутомобила вероватно је најдрагоценија та што не загађује ваздух као што то чине кола на бензин. Исто тако, „чисти“ електро-ауто засада је још сувише спор и несавршен и по свој прилици тек ће за десетак година бити усавршен и прилагођен за масовну производњу. Због свега тога,

све чешће се чују гласови стручњака који се залажу за поновну производњу парног аутомобила, који је пре неколико деценија, нико не зна зашто, изумро.

Међутим, Ралф Надер, човек који је покренуо кампању за сигурност вожње и који сада пропагира парне аутомобиле, опомиње:

— Чак иако се ова возила покажу добро, не верујем да ће ико почети да их производи, јер би то покварило посао аутомобилској индустрији која би морала да уложи велика средства да би се прилагодила новој врсти производње.

КАБРИОЛЕТ НА ПАРНИ ПОГОН: АУТОМОБИЛ КОЈИ НЕ ПРАВИ БУКУ И НЕ ЗАГАЂУЈЕ ВАЗДУХ

угледали једноставну парну машину са једним котлом за воду. Возач им је објаснио како се вода греје и како се пара доводи до цилиндара. Овај аутомобил је у ствари локомотива у мини-формату. Има 120 коњских снага и може да постигне максималну брзину од 160 километара на час.

После ове вожње сенатори су сатима разговарали са стручњацима за саобраћај. Желели су да сазнају да ли је, можда, прошао век кола са бензинским погоним која загађују ваздух у градовима и могу ли људи очекивати да ће се у блиској будућности возити у парним аутомобилима, који свакако имају извесне предности: јевтинији су, не загађују ваздух и не дижу толику буку. Шефови истраживачких одељења „Форда“ и „Дженерал моторса“, два велика америчка произвођача а-

година изгледало је да ће парни аутомобил победити свог „колегу“ са погоним на бензин, као и возило са електричним погоним. Године 1906. Американац Фред Мариот учествовао је на аутомобилским тркама у Флориди са тркачким аутомобилом на парни погон и победио све остале конкуренте — из Енглеске, Италије, Француске и Америке — чија су се кола кретала захваљујући бензину. Светски рекорд који је Мариот тада постигао — за један минут више од две миље, а то значи 204 километра на час — оборен је тек 1921. године.

Приликом једног другог покушаја Мариот је парним аутомобилом постигао чак брзину од 316 километара. При овом пакленом темпу кола су полетела као ракета у ваздух и распала се.

Али, време парних лимузина је брзо прошло. Године 1925. чувена америчка фирма „Стенли СТИМЕР“ израдила је свој последњи парни аутомобил. Хенри Форд је уз велику рекламу лансирао аутомобил са погоним на бензин. А тај аутомобил је тада имао једну несумњиву предност над парним и захваљујући њој постао је популаран: аутомобил на бензин, захваљујући електричном паљењу, полазио је тако рећи из места, а парни аутомобил морао се пре старта пола часа грејати.

Ни савремени парни аутомобил не стартује из места. Потребно је око 15 секунди док вода у котлу проври и мотор почне да ради. Друге „дечеје болести“ ових возила су пребољене: котлови не експлодирају више као некада, нити је потребно на сваких сто километара, као у прошлости, сипати воду, већ је то довољно чинити после сваких 1600 пређених километара.

За и против

Затим, могло би се рећи да парни аутомобил има много предности: воzi без куплуња, система хлађења, потребна му је само једна свећица.

Л Е Т Е Ћ И В О З

На пробној вожњи недалеко од Париза воз на једној шини постигао је фантастичну брзину од 370 км на час

Сељаци у долини Шеврез, јужно од Париза, већ су навикли на грмљавину и тутњаву воза који је свакодневно пролазио крај њихових кућа и поља. Али једнога дана — било је то прошлог месеца — та тутњава је била просто неиздржљива: као да је огромни млазни авион прелетео изнад самих кровова сељачких кућа.

Тек сутрадан сељаци су, и то из свог локалног листа, сазнали шта је проузроковало ту ужасну буку: „аеро-воз“ је на 6,7 километара пробио једношинске пруге између Гома и Лимура постигао нови светски рекорд за шинска возила — 370 километара на час.

Места за 84 путника

Инжењер Жан Бертин конструисао је овај „аеро-воз“ уз помоћ државе. Може се лако догодити да то постане воз будућности. Изгледа као неки авион старог типа без крила, дуг је 15 метара, с пилотском кабином на предњем делу, има места за 84 путника који морају да ставе сигурносне појасеве. На репу се налази пропелер-мотор из којег црпе погонску снагу ово возило, које мало јури по шини, а мало лебди изнад ње као на неком ваздушном јастуку.

У ствари, „аеро-воз“ лебди или ле

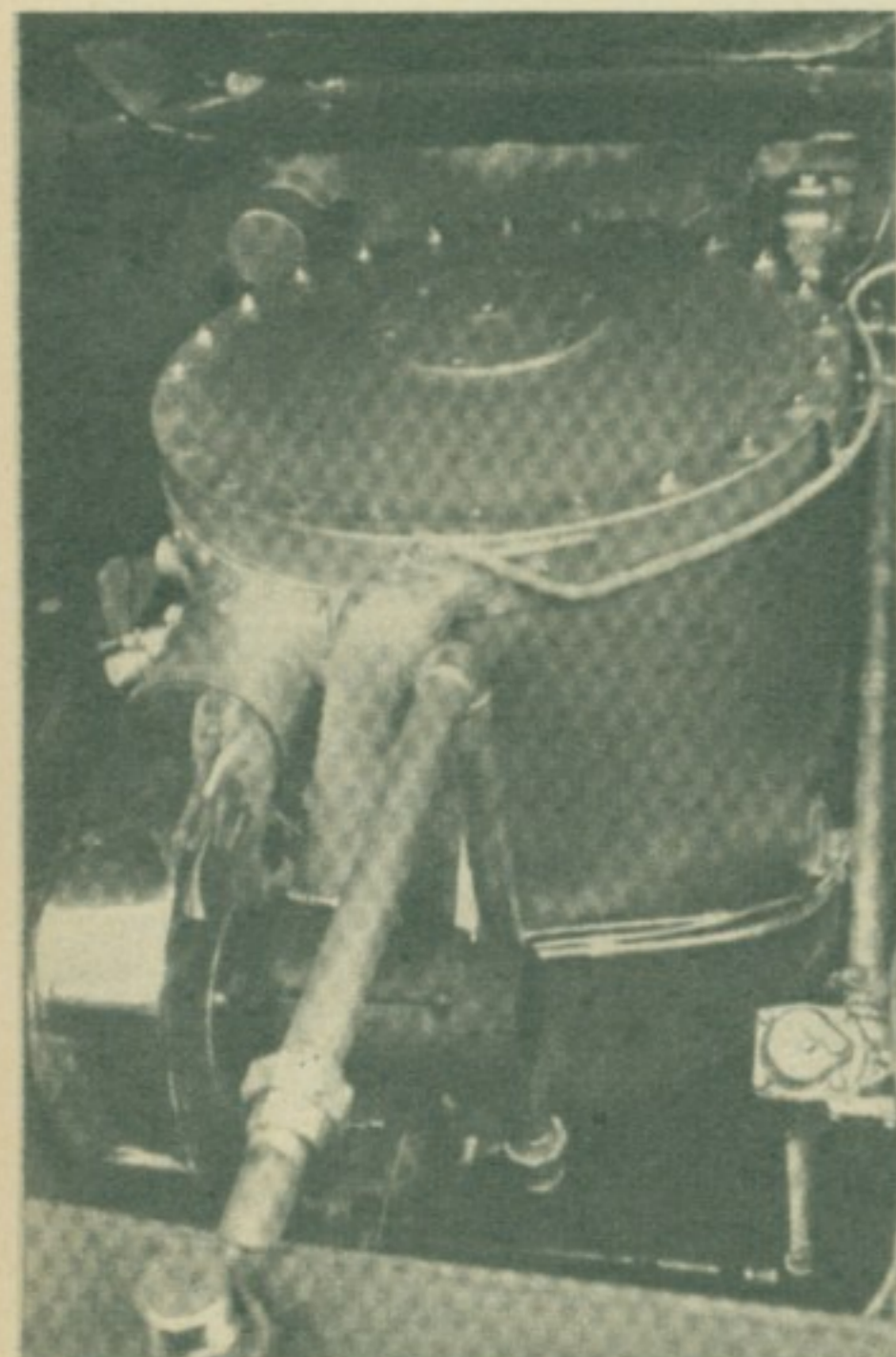
ти два до три сантиметра изнад метар високе бетонске шине, која пролази кроз жљебове по средини трупа овог возила. Искључена је свака могућност да воз излети из шине. У кривинама се притисак ваздуха, и то аутоматски, појачава или с једне или с друге стране, већ према потреби.

За 20 минута — 120 километара

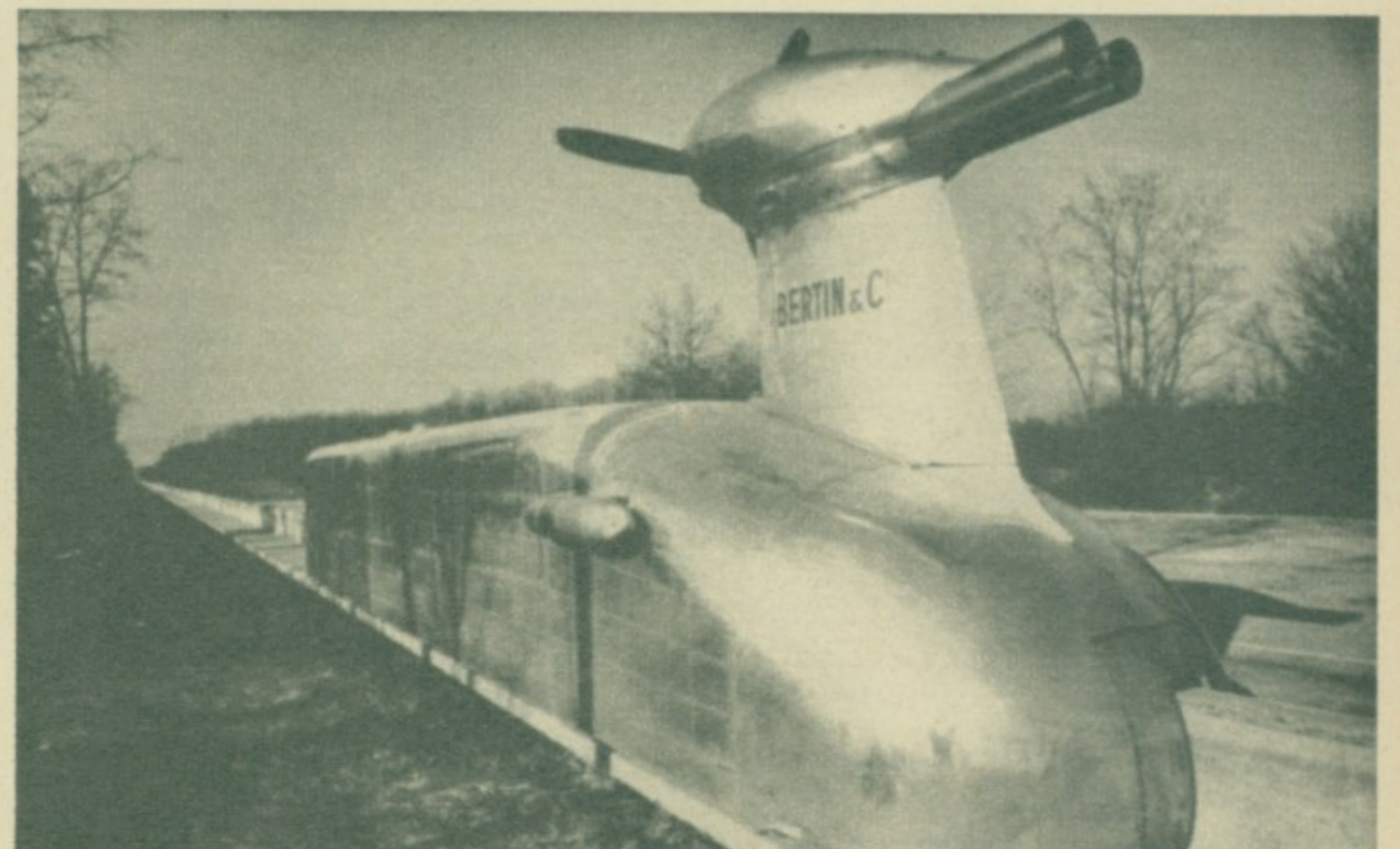
У плану је изградња шине за „воз који лебди“ на прузи између Париза и Орлеана. Ових 120 километара „аеро-воз“ ће моћи да пређе за свега 20 минута. До средине идуће године треба да буде изграђено првих 18 километара пруге ка Орлеану.

За следећих десет година, бар како се предвиђа, муњевите везе успоставиће се између Париза и Кана — 235 километара за 40 минута — а затим Париза и Лиона: 450 километара за 70 минута.

Вероватно је најзанимљивија пруга која ће се градити између Париза и његовог аеродрома Орли. Сада је потребно 45 минута, и то уколико улице нису веома закрчене возилима, да би се аутомобилом или аутобусом стигло од центра Париза до аеродрома. У будућности ће путник у „аеро-возу“ ову раздаљину прелазити за свега 4 минута.

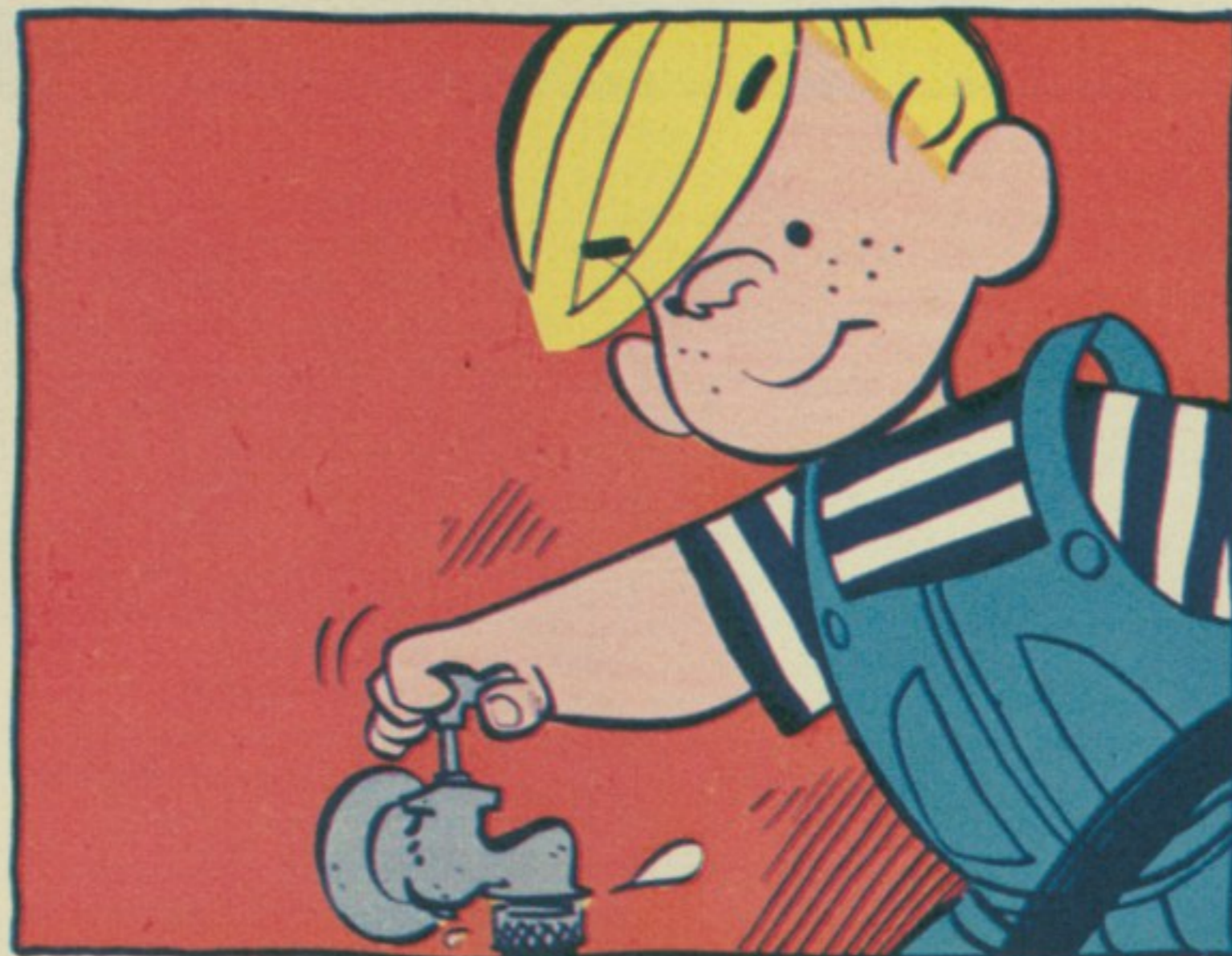
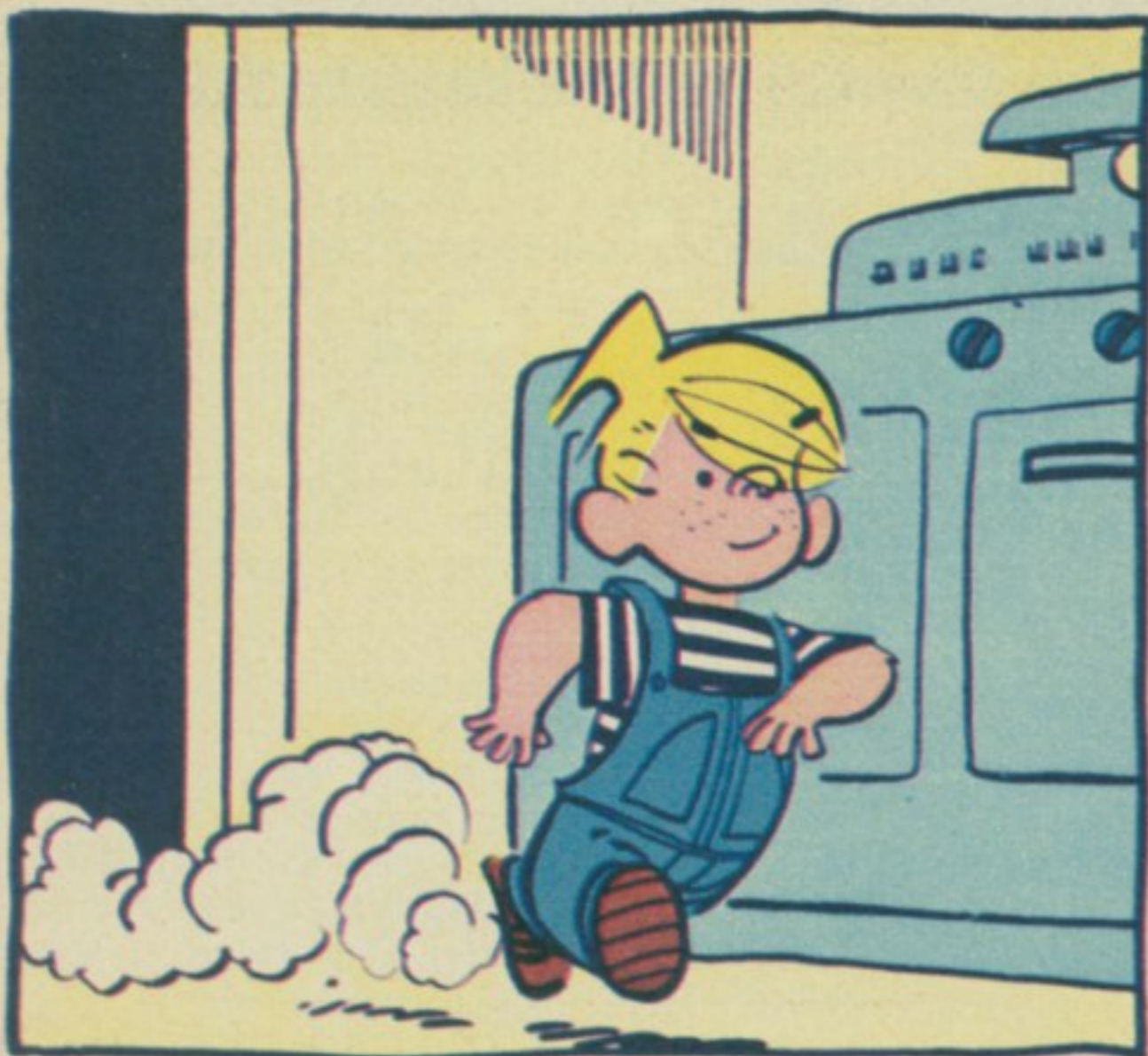

МОТОР ПАРНОГ АУТОМОБИЛА

„АЕРО-ВОЗ“ МОЖЕ ДА ПРИМИ 84 ПУТНИКА, КОЈИ ЋЕ СЕ ОСЕЋАТИ ГОТОВО КАО У АВИОНУ.

ДЕНИС МАЈСТОР КВАРИШ

ДИГИТАЛИС

САМООДБРАНА БИЉАКА

Ови прекрасни цветови живих боја садрже јаке отрове које човек „прерађене, користи за справљање лекова. Такве биљке су на пример: дигиталис, буника и татула (смордац). Да би сачувале своју лепоту оне луче своја сопствена средства за уништавање инсеката.

БУНИКА

ТАТУЛА (СМРДАЦ)

ЧОКОЛАДА
•КЛИ КЛИ•

УЧЕСТВУЈТЕ У НАГРАДНОМ КОНКУРСУ „КЛИ — КЛИ“!

Сваки онај читалац који на адресу: „ЗВЕЧЕВО“, Славонска Пожега, (за конкурс „КЛИ — КЛИ“), пошаље своје оригиналне стихове на тему **ЧОКОЛАДА „КЛИ — КЛИ“**, учествоваће у наградном конкурс на коме ће бити подељено 50 колекција наших чоколада. Број стихова није ограничен!

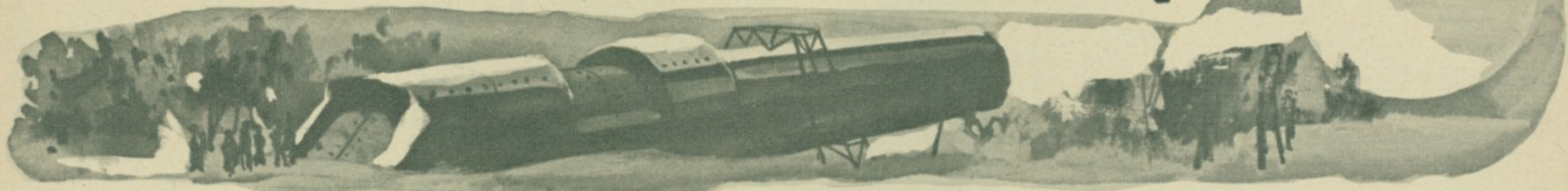
(Сва ауторска права на награђене текстове прелазе на „ЗВЕЧЕВО“)

„Звечево“ СЛАДИ И НАГРАЂУЈЕ!

ДЕЦО!

Нон-стоп наградна игра „ЗВЕЧЕВА“ још увек траје! Сва обавештења тражите у продавници у којој купујете чоколаде „ЗВЕЧЕВО“.

ИЗ ТОПА НА МЕСЕЦ

Једне ноћи, пре седамдесет две године, окупала се једна група људи у шуми недалеко од Растенбурга, у Источној Пруској, око једне занимљиве справе која је личила на топ. Сијао је пун месец на ведром, плавом небу. Човек по имену Хенрих Фрабкер издвојио се из групе и почео да говори присутнима:

— Драги моји пријатељи, присуствујете последњој проби великог опита на чијем сам изучавању провео дванаест година. Ако ово успе, ракета коју сам ставио у овај топ одлетеће на површину Месеца. Ако не успе, ракета ће се вратити на Земљу, а то ће нам бити доказ да опит није успео.

Сумњив успех

Затим се Фрабкер приближио кутији која је електричним жицама била везана за топ. Прстом је притиснуо једно дугме. У том моменту блесак плаве светлости обасјао је околину, а из топа је одјекнуло страховито гроктање, као да долази из дубине Земље. Мало касније чула се поново једна експлозија: изгледало је као да долази из даљине.

— Успео сам! — весело је узвикнуо Фрабкер.

Исте седмице Фрабкер је патентирао свој изум. Али, научници томе нису придавали никакву важност. Они су видели много таквих људи, и држали су их за шарлатане, хохштаплере. Научници су сматрали да је немогуће у једну ракету сместити толику покретачку снагу која би савладала привлачну снагу Земље. Али, то Фрабкера није могло охладити. Он је, истина, био познат као проналазач експлозива велике снаге, а сем тога радио је много и на неким електричним изумима, али и поред тога нико није озбиљније веровао у његову ракету која ће путовати на Месец.

Смео план

Фрабкер, занесен првим успехом ракете за коју је веровао да је стигла до Месеца, дао се на посао. Сад је хтео да направи топ који ће избацити на Месец ракету у којој ће бити смештена два човека. Један ће бити он, а као његов пратилац јавио се млади пруски научник Ото Шелт. Онима који су питали Фрабкера шта ће учинити кад стигне на Месец, објашњавао је — да ће се вратити. „Привлачна снага Месеца је доста

слаба, објашњавао је Фрабкер, па неће бити потребан топ да ракета буде бачена са Месеца према Земљи. Ракета ће се покренути помоћу експлозива који се налази у њој.“ Фрабкер је на ракети направио и један велики падобран, да би помоћу њега успорио њено кретање кад буде падала према Земљи.

Пут у васиону

Једнога дана 1896. све је било спремно. Један огроман топ био је постављен на своје место. Ракета је била намештена у његовој цеви. Фрабкер, Шелт и неколико пријатеља упутише се према топу носећи са собом неколико судова напуњених кисеоником. Ове судове ставили су одмах у унутрашњост ракете. Фрабкер и Шелт поздравили су се с пријатељима. Фрабкер се безбрижно смејао: на њему се није могао приметити ни најмањи знак узбуђења. Шелт је изгледао блед, али нимало уплашен и забринут, што се најбоље видело по томе што је пријатељима изјавио да прати Фрабкера својевољно.

Пошто су се спустили у цев топа и отворили гвоздена врата ракете,

још једном су махнули руком у знак поздрава пријатељима и врата на ракети затворили. Један минут чекања. Најзад је један прст притиснуо мало дугме. У истом моменту страховит тресак распарао је ваздух. Блесак светлости обасјао је целу околину. Затим се чуо други тресак, као и раније слаб и потмуо, као да из даљине долази.

После тога никад се више ништа није чуло о судбини Хенриха Фрабкера и Ота Шелта. Никаког трага ни о њима ни о њиховој ракети. Никад и нигде није пронађена.

Тајна

Шта се десило? Да ли су стигли на Месец? Или можда нису имали могућности да се са Месеца врате? Да ли су пали негде у дубине мора или океана?

На сва та питања нико није могао дати поуздан одговор. У белешкама које је Фрабкер оставио иза себе он није крио бојазан да можда никада неће видети Земљу. Међутим, изражавао је наду да ће његов пример дати подстрека другима да наставе дело које је он започео...

ЈОВАНКА ОРЛЕАНКА НИЈЕ ИЗГОРЕЛА?

Жана од Арка није завршила свој живот на ломачи. Жена која је 30. маја 1431. године била спаљена на тргу у Руану није била Жана од Арка. Тако бар тврде француски истраживачки Лезур и Паија у својој недавно објављеној књизи „Тајни досије француске цркве“. Треба одмах рећи: историчари не располажу документима који би категорички потврђивали мишљење Лезура и Паија. У питању је само хипотеза, али хипотеза вероватна и која почива на солидним основама.

У разгару стогодишњег рата између Енглеца и Француске, Енглези су заузели читаву северну Француску и опсели Орлеан. Малодушни престолонаследник Шарл склонио се у Бурж спреман да се одрекне даље борбе. Узалуд га је војвођиња Јоланда д'Анжу позивала да се крунише, да постане краљ Француза и да се одупре Енглецима. Војвођиња је већ верила своју кћер Марију са Шарлом и крвно је била заинтересована да престолонаследник постане краљ.

И као поручени, једног дана јој дутајући калуђери доносе необичну вест: у покрајини Лорени, која припада њеном сину војводи Ренеу, у малом селу Домреми живи девојка која тврди да ју је сам бог позвао да спасе Француску од освајача.

Војвођиња и млада сељанка постају савезнице. Треба само да савладају моћног престолонаследниковог миљеника Ла Тремуна, закле тог Јоландиног непријатеља.

Даљи ток догађаја добро је познат. Неповерљиви Шарл најзад је поверио Жани „свету мисију“ и пристао да је постави на чело своје

војске. Појаву Девице одушевљено су поздравили и народ и војска. Енглези су разбијени код Орлеана. Престолонаследник је крунисан у Ремсу и постаје краљ Француске Шарл VII. Најзад је приликом одбране тврђаве Компјејен Жана упала у замку и заробљена.

Жани у Руану суди црквени суд којем председава епископ Пјер Кошон, миљеник Енглеца. Орлеанска

девица проглашена је кривом због јереси и као вештица осуђена на смрт на ломачи. Али, у последњем тренутку — тако тврде Лезур и Паија, уместо Жана на ломачу подмећу једну другу вештицу, такође осуђену на смрт. До ове замене дошло је после тајних преговора између анжујске војвођиње и Енглеца.

А шта је било са Жаном?

ЈОВАНКА ОРЛЕАНКА — СТАРА МИНИЈАТУРА

Историјски је доказано да се 1436. године у Мецу појавила нека Жана дел'Армуаз која је тврдила да је Жана од Арка. Јанина рођена браћа без колебања су је признали за сестру. Шест година касније Жана дел'Армуаз у пратњи браће одлази у Орлеан где су је градски оци, који су се још добро сећали Орлеанске девице, свечано дочекали и њој у част приредили раскошну гозбу. Један од Јанине браће отишао је у Лош где се у то време налазио Шарл VII с предлогом да краљ дозволи Јани учествовање у борби против Енглеца. Међутим, нова Јанина појава није се уклапала у планове француског двора. Можда је тиме што се појавила у јавности, Жана прекршила неку тачку договора који је склопила са анжујском војвођињом. Било како било, тек Жана је напустила Орлеан и отишла у замак свог бившег саборца Жила де Ре. Идуће, 1440. године, под притиском цркве и двора Жана се у Паризу одрекла свог ранијег тврђења да је Жана од Арка. Занимљиво је поменути да за своје „лажно представљање“ није била кажњена. Отада се сваки траг Жана дел'Армуаз губи.

Већ 1456. године католички клер је „рехабилитовао“ Жану од Арка, а 1920. године Орлеанску девицу папа Бенедикт XV проглашава за светицу. У формули која је нову „светицу“ кононизирала ништа се не говори о њеном „мучеништву, о смрти на ломачи. Лезур и Паија виде у томе потврду да жена која је мученичком смрћу завршила на ломачи 1431. године у Руану, није била Жана од Арка, то јест Јованка Орлеанка како смо ми навикли да је називамо.

ПОБЕЂУЈЕ СНАГОМ ВОЉЕ

ПЕТ ЛИЦА КАСИЈУСА КЛЕЈА

Догодило се то пре неколико година у Луисвилу. Дежурном полицајцу пришао је на улици снажан тамнопут дечак и појалио се да му је неко украо бицикл. Полицајац се осмехнуо и дао малишану добар савет: да узме неколико часова из бокса у случају да крадљивац буде откривен. Не зна се да ли је млади Касијус Марцелијус Клеј нашао свој

бицикл али се зато зна да је од 108 боксерских мечева у којима је учествовао добио сто и да је 1960. године као осамнаестогодишњак освојио златну рукавицу олимпијског шампиона.

После победе у Риму новинари су прогласили Клеја „сензацијом на тамном небу бокса“. Говорили су о њему као момку који саосећајно стеже руку својим побеђеним противницима и тапше их по рамену. „Када би постојао избор за председника општине Олимпијског села, сигурно је да би био изабран — Клеј! — писали су.

Већ крајем 1960. године Клеј прелази у професионалце. Професионални бокс с мечевима од више рунди захтева од спортисте не само велико мајсторство већ и натчовечанску издржљивост.

Три и по године касније Клеј је већ апсолутни шампион тешке категорије међу професионалцима. Клеј има свој „штос“ који је у почетку изазивао само презриво одмахивање руком. Наиме, он пре сваког меча каже у којој ће рунди нокаутирати свог противника. Од десет таквих предсказања обистини се девет. У том нема никаквог чуда. Огромна снага воље и ништа мања срчаност издижу Клеја изнад многих истакнутих боксера и он заиста може сваког од њих да нокаутира кад хоће.

„Арчи Мур ће пасти у четвртој рунди!“ — прорекао је Клеј. „Паћу ако се будем спотакао о твоје тело кад се буде ваљало на рингу“ — одговорио је Мур. Клеј је нокаутирао Мура у четвртој рунди. Чарлија Пауела нокаутирао је у трећој, као што је и прорекао. Само се Дуг Џонс, упркос Клејевом предсказивању, одржао на ногама свих девет рунди мада је меч изгубио на поене. Клеј је тада изјавио новинарима: „Нека ми моји навијачи о-

просте. Кажите им да сам дао све од себе... А ако они мисле да ја заиста могу да учиним све што кажем, онда су они још ненормалнији од мене“.

Да би публику што више заинтересовао за бокс, Клеј се на рингу неустрашиво игра с противником: често опушта руке и оставља главу незаштићену. Он добро познаје „своју“ публику и односи се према њој с хладним презиром. Каже: „Када сам сам или с људима блиским мени немам потребе да се дерем. Али, ако већ има неко да ме олуша онда се дерем што више могу. Шта би од мене било када не бих примораво публику да стално говори о мени? Био бих некакав сиромашак у Луисвилу, прао бих прозоре или био лифтбел и само бих говорио „да, сер — не, сер“ и „знао своје место“.

Постоји такав појам — „аутогени тренинг“. Сви данашњи стручњаци спортске психологије препоручују спортистима да пред одлучујуће сузрете изводе такозвану „гимнастику воље“. Да, на пример, легну на отоман, опусте се и да сто пута понове у себи: „Јачи сам од свог противника и неизоставно ћу га победити.“ Тако своју спортску вољу тренира и Клеј. Само, он то чини гласно да га сви чују. Сви његови саморекламни стихови, разметљиве изјаве служе овом спортисти да ојача веру у самог себе јер гомила навијача само чека пораз „тог црње“.

Касијус — њослован човек

Али, у друштву у којем живи нису довољни само слава и гвоздене песнице. Потребан је још и новац. Много новца.

О пледоцима дебелих новчаника Клеј каже: „Волим кад ме не воле.

Што више имам непријатеља то више људи долази на моје мечеве. Када сам победио Дуга Џонса, гледаоци нису више знали шта да чине. Урлали су и покушавали да ме додирну. Ја сам им у одговор тако продорно заурлао да су занемели. Идући према гардероби мислио сам: „Јуначина си, Касијусе. Данас си сте

КАСИЈУС ПЕВА О СЕБИ

Ова прича којој равне нема прича о човеку прелепе коже који радо ћаска о својим заслужујућим ударцима и њиховој брзини.

Наш бокс је умирао а људи, у сузама, молили су се да сасвим не одане, да се обрачуна с дугогодишњом учмалошћу, да нови боксер постане страхан за све старе.

Петерсон је био досадан иако мишићав сав. Није од њега био бољи ни крунисани Листон. Али „збацићу и њега и друге краљеве!“ рекао је тихо. Марцелијус Касијус Клеј.

Пред њим да се одржи није могао нико. А ономе ко га је гледао изгледало је да се тужно игра с противником као мачка мином.

А пошто се погасе светиљке сви гледаоци убрзо схвате да је он и тежином и у веку свом — шампион!

ОВЕ СТИХОВЕ КОЈИ СЛАВЕ МАРЦЕЛИЈУСА КАСИЈУСА КЛЕЈА НАПИСАО ЈЕ МАРЦЕЛИЈУС КАСИЈУС КЛЕЈ

као сву силу непријатеља и сви снужде да те виде побеђеног. И зато ће неизоставно доћи на следећи меч. А онда ће улазнице бити још скупље.“

Мечеви професионалних боксера доносе огромну добит — милионе долара. Више но иједна фабрика или рудник. Али, и организација тих мечева захтева много новца: за велике сале, рекламу, тренера, масере, лекаре. Једанаест милионера организовали су синдикат за експлоатацију спортског талента Касијуса Клеја. И у њихове џепове одлази знатан део његове зараде. Ипак, лавовско „парче“ припадне, у облику пореза, држави. Кажу да Клеј годишње заради државној благајни толико да се од тога могу купити три реактивна бомбардера. То је и плата за 200 хиљада војника.

Касијус није Касијус

Клеј је приступио црначкој организацији „црни муслимани“. То је организација људи спремних да, ако затреба, са оружјем у руци извојују независност и равноправност Американаца црне коже. Они који ступе у братство црних муслимана, одричу се, у знак протеста против устаљеног америчког поретка, хришћанства па чак и свог ранијег хришћанског имена. Тако је Марцелијус Касијус Клеј постао Мохамед Али.

Касијус је за њравду

Клеј каже: „Желим мир и не налазим га у овом помешаном друштву. Свића ми се што сам црн и желим

да сам са својим црним народом“. Однос „беле Америке“, према Клеју стално се погоршава. А како и не би! Тај „црња“ се поноси бојом своје коже, својим личним успесима и успесима свог народа! Он одбија да „зна своје место“ на шта су пристајали ранији црни шампиони. А уз то, Клеј одбија да ратује у

Вијетнаму. Каже: „Ја ништа немам против Вијетконга“.

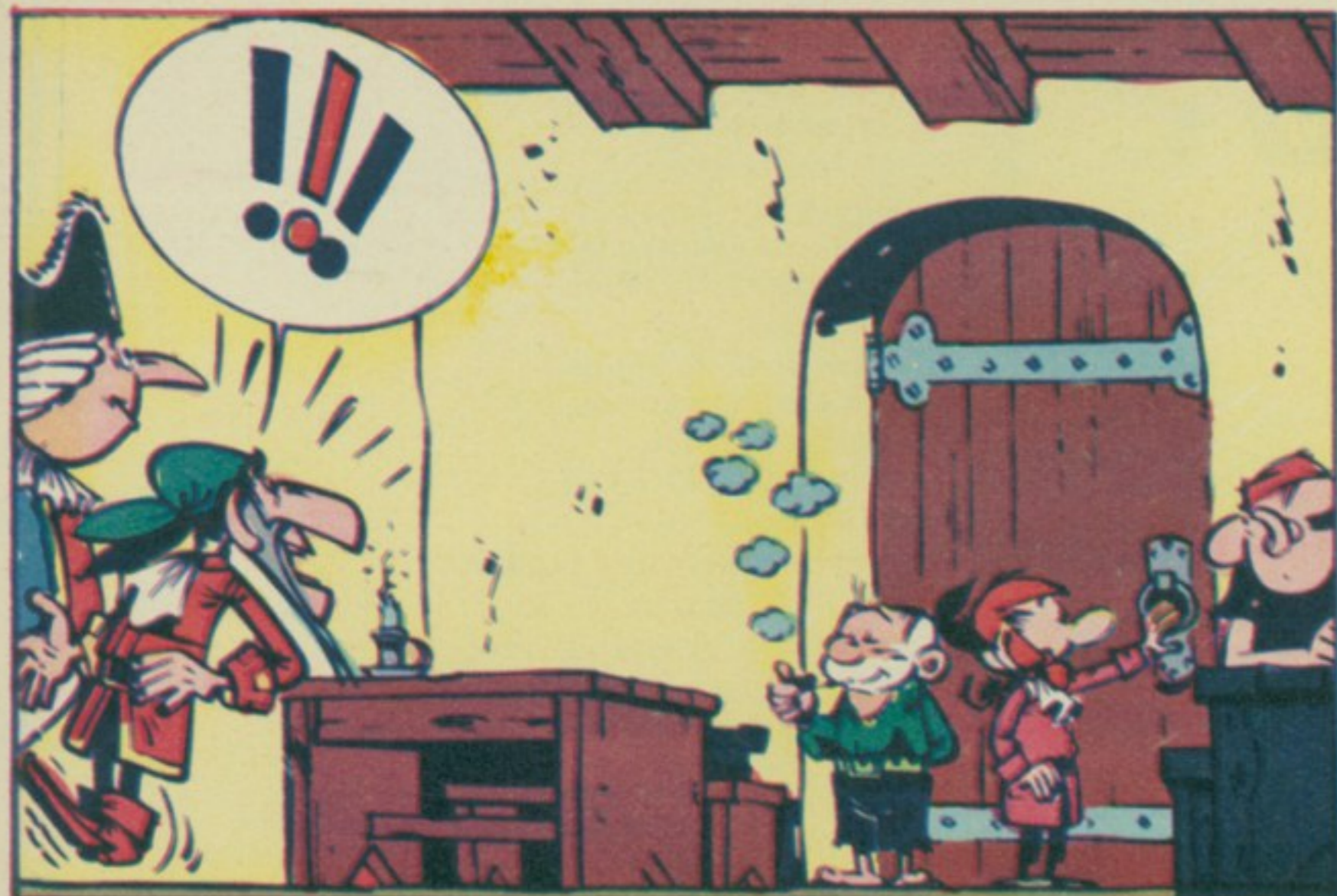
Све док није јавно изнео своје мишљење о рату у Вијетнаму, власти се нису журиле да га узму у војску. Јер, Клеј на рингу то је — 200.000 војника на фронту. Али, америчка влада се одрекла тих милиона долара када је у борби за права америчких црнаца и пропаганди против рата у Вијетнаму Клеј постао сувише гласан. Јер, његов глас чује се у читавом свету.

Касијус Клеј је због одбијања да оде у рат осуђен на робију.

Руководиоци професионалног бокса одузели су му титулу шампиона.

ОСТРВО С БЛАГОМ

ТЕКСТ: А. РЕЈМОНД
ЦРТА: М. РЕМАКЛ

БАЦИТЕ БОМБЕ НА НАС!

ПОДУХВАТ КОЈИ ЈЕ СПАСАО ДАНСКИ ПОКРЕТ ОТПОРА...

Дански покрет отпора био је, у односу на већину осталих европских покрета отпора, млад. Последњих месеци рата био је суочен са најтежим искушењем. Чланови покрета свакодневно су хапшени. Крици и јауци допирали су из зграде у којој је био смештен Гестапо. Мучења нису престајала. Многи су проговорили. О спасавању патриота од потпуног физичког уништења прича тадашњи млади активиста Кристен Лист Хансен.

Ухапшен сам пре него што сам имао прилику да учествујем у некој озбиљној акцији или саботажу. Било је то 21. марта 1945. Рат је за мене био завршен. Више нећу имати прилике да задам неки озбиљнији ударац непријатељу.

Злогласни Гестапо био је смештен у бившој згради компаније „Шел“. Из једне сале на четвртом спрату непрестано су допирали јауци родољуба које су „саслушавали“. Сваког дана падали су Немцима у шаке нови наши чланови. Јелати су их нагонили на признања. Велика архива и картотека са подацима о данском покрету отпора, која се налазила у приземљу зграде, била је скоро комплетна. Ускоро ће Гестапо знати за сваку реч и сваки потез чланова покрета отпора који су још били на слободи. Било је питање дана када ће десетине вођа покрета отпора бити похапшени. Омча цела Гестапоа била им је, тако рећи, већ намакнута на врат. А ми из тамнице нисмо им могли помоћи.

Жарко смо желели да бомбе британског ваздухопловства разоре зграду у којој смо се и ми налазили. Знали смо: неки од нас ће stradати али ће се остали спасти и обавестиће све другове на слободи. Немци су били свесни те опасности. И зато су нам стално говорили: „Све док издајнике као што сте ви будемо држали под нашим кровом ваши пријатељи из РАФ-а неће тући зграду. Они знају да бисте ви били прве жртве. Уосталом, они у Европи имају посла преко главе. Вас су заборавили“.

Зрачак наде је ипак постојао. Страсно смо желели да вође покрета отпора, који су још били на слободи, дођу до уверења да морају жртвовати неке од нас да би спасли цео покрет. Довољно је да нашим енглеским савезницима дају миг. И да њихови пилоти погоде зграду са стрмим крововима у средишту Копенхагена. Успело ми је да једне ноћи спустим кроз прозор, на улицу, писмо упућено девојци. Знала је за моју активност и из редова, безазлених на први поглед, могла је да схвати шта треба да јави друговима. Рачунао сам на патриотизам својих суграђана и надао се да ће писмо наћи неки од уличних чистача јер они раном зором, пре свих, туда пролазе. Остало ми је само да чекам, да се надам и стрепим...

Командир затворске страже био је неки Визмер, човек неумољив и свиреп. То јутро дошао је по мене да ме одведе у други затвор. Међутим, у затворској канцеларији се задржао нешто дуже и кола су отишла. Пребадивање је одложено за сутрадан.

Тачно у 11 сати и 18 минута скочио сам као опарен. Изнад наших глава чуо се урлик авиона који су се обрушавали. Звиждање бомби

пратило је завијање мотора. Симфонија ратног ужаса претварала се у нашим срцима у песму ослобођења. Само да нас погоде, да нас не промаше!

После прве две експлозије осетио сам да ми се тло измиче под ногама. Зидови су почели да се руше а густа прашина замагла ми је видик и напунила уста. Био је то први талас од осамнаест британских бомбардера „москито“ и 28 америчких ловаца „мустанг“. Да ли ће успети да униште архиве ко-

са Визмером који је хтео да ми препречи пут. Шчепао сам га за рамена и продрмсао урлајући из гласа: „Кључеве! Дај ми твој свежањ!“

Визмер се скаменио од страха. Када сам окренуо главу да видим шта га је то уплашило, скаменио сам се и ја. Уместо крова угледао сам небо. Једна бомба начинила је у таваници прави кратер. Бомбардери су и даље урлали а митраљеви штектали. Поново нам се малтер с таванице сручио на главе.

— ТО ЈЕ КРАЈ! ТО ЈЕ КРАЈ! — МУЦАО ЈЕ ВИЗМЕР

је су се налазиле девет метара испод нас?

У једном тренутку дохватио сам столицу од буковог дрвета, каквих је било у свакој хелији, и треснуо њоме свом снагом о врата. На моје запрепашћење, плоча дебела три сантиметра разлетела се у парампарче. Тада сам чуо како и остали затвореници покушавају да развале врата али им то није полазило за руком.

Чудо које се догодило отворило ми је пут из затворске хелије. Док се цела зграда тресла ја сам се налазио у ходнику, слободан. Потрчао сам. Одједном сам се сударио

Личили смо на воденичаре.

— Кључеве! Дај ми кључеве — заурлао сам користећи прилику.

Као омађијан, Визмер је извукао из џепа ланац с кључевима. Отргао сам му га из руку. Био сам господар свежња који је значио и живот и смрт. Почео сам откључавати хелије једну за другом.

— То је крај! То је крај! — муцао је Визмер.

Да ли ћу имати доста времена? За неколико секунди отворио сам хелије 7, 8 и 9. Следећа је била празна. У том тренутку је кроз ходник сукнуо пламен. Отрчао сам до хелија 11 и 12. Осетио сам да

ЗГРАДА ГЕСТАПОА ПОГОЂЕНА БОМБАМА

ми одело гори. Стигао сам још да отворим хелије 13, 14 и 15.

Ослобођени затвореници појурили су у ходник. Међу њима су били херој покрета данског отпора професор Брант Релберг, члан Извршног комитета тајне организације Ове Кампан, познати новинар и члан Савета ослобођења Ац Шох. До западног крила зграде нисам стигао. Једна бомба препречила ми је пут.

Сјурили смо се низа степенице које су још висиле са костура зграде. Неколико затвореника који су преживели пожар у западном делу зграде спасли су се на заиста чудесан начин. Пол Брин се стропоштао заједно са својом хелијом са петог на четврти спрат. Задобио је фрактуру лобање али је имао још довољно свести да схвати да ће постати плен ватре. Није имао другог избора. Скочио је са четвртог спрата у бездан. Пао је на сплет бодљикавих жица. Касније су га транспортовали у други затвор где му је одсечена лева нога.

У међувремену смо стрчали у ходник у приземље. Сви стражари су побегли. Срећним стицајем случаја једна бомба направила је отвор у дворишном зиду на чијем се врху налазила бодљикава жица. Били смо слободни! Истрчали смо на улице замрачене димом. Чинило нам се да је цео град наш. Затим чусмо експлозију. Окренули смо се и видели како се зграда Гестапоа срушила.

За свега седам минута налазио сам се у сигурности код једног свог пријатеља. Увече сам сазнао појединости о нападу ваздухопловства на зграду Гестапоа. Моја порука доспела је у праве руке. Организацију напада спровео је дански покрет отпора. Британци су изгубили четири бомбардера, два ловаца и девет авијатичара. Трећи талас бомбардера промашао је циљ и погодио једну стамбену четврт. Погинуло је стотину цивила. То је била цена којом је требало платити уништење злогласне тамнице. Архиве Гестапоа биле су претворене у пепео. Тиме је спасено више стотина чланова покрета отпора. Више од седамдесет гестаповца изгубило је живот у згради. Осам затвореника је погинуло али је зато њих осамдесет успело да побегне.

ГЕНЕРАЛОВА ЖЕНА ПРИМИЛА ЈЕ "ТУЖНУ" ВЕСТ...

ВАШ УВАЖЕНИ СУПРУГ ЈЕ МРТАВ, МАДАМ! ОТРОВАН!

ОНЕСВЕСТИЛА СЕ! ПРИХВАТИТЕ ЈЕ!

ТО СЕ МОГЛО И ОЧЕКИВАТИ! КАКАВ УДАРАЦ ЗА ЈЕДНУ ОДАНУ ЖЕНУ! ОДНЕСИТЕ ЈЕ У ЊЕНУ СОБУ!

ПОЋИТЕ СА ЊИМА, ДОКТОРЕ! ЈА ЋУ ПОКУПИТИ СТВАРИ ИСПАЛЕ ИЗ ЊЕНЕ ТАШНЕ!

МАЛО КАСНИЈЕ...

МОРАЋЕТЕ ДА ОДЛОЖИТЕ РАЗГОВОР С ЊОМ...

РАЗУМЕ СЕ! АЛИ, КАКО СТЕ ДАНАС БИЛИ СТАЛНО С ЊОМ... МОГАО БИХ С ВАМА ДА ПОРАЗГОВАРАМ! А ОВО ЈОЈ ПОСЛЕ МОЖЕТЕ ВРАТИТИ...

ПОЛИЦИЈИ

АУТОПСИЈОМ ЈЕ УТВРЂЕНО ДА ЈЕ СМРТ НАСТУПИЛА ИЗМЕЂУ 10.15 И 10.30 ЧАСОВА. УЗРОК: УДИСАЊЕ КАЛИЈУМ-ЦИЈАНИДА!

ИСПИТИВАЊЕМ КОЛА УТВРЂЕНО ЈЕ: ВОДА У ВАЗИ ЗА ЦВЕЊЕ САДРЖИ ИСТИ ТАЈ ОТРОВ! ШТО НАВОДИ НА ЗАКЉУЧАК ДА ЈЕ...

...ОТРОВ У ОБЛИКУ КУГЛИЦА КРИШОМ СПУШТЕН У ВАЗУ! КАО ШТО ЗНАТЕ КУГЛИЦЕ ПОЧИЊУ ОДМАХ ДА СЕ РАСТВОРАЈУ ОСЛОБАЂАЈУЋИ ОТРОВНИ ГАС...

ОДМАХ? МИ СМО НАПУСТИЛИ КОЛА ТАЈНО У ДЕСЕТ ЧАСОВА... 15 МИНУТА ПРЕ СМРТИ! ЗНАЧИ ДА МАДАМ ИМА АЛИБИ!

ТОМ ТРЕНУТКУ...

...И ОБАРА ОПТУЖБУ ТЕЛОХРАНИТЕЉА АРЧЕРА ДА ЈЕ МАДАМ УБИЦА! ШОФЕР ТО НИЈЕ МОГАО УЧИНИТИ ЈЕР НИЈЕ СКИДАО РУКЕ С ВОЛАНА!

НЕ МОГУ ДА САВЛАДАМ УХАПШЕНОГ! НЕ ДОЗВОЉАВА НИ ДА МУ ДАМ СРЕДСТВО ЗА СМIREЊЕ!

МОЖДА БИХ ЈА МОГАО НЕШТО ДА УЧИНИМ! ПРИЈАТЕЉИ СМО!

ПОКУШАЈТЕ! ДАЈТЕ МУ ДА ПРОГУТА ОВЕ ДВЕ ПИЛУЛЕ! ЗАХВАЉУЈУЋИ НАРОЧИТОМ ПОВРШИНСКОМ СЛОЈУ РАСТВОРАЈУ СЕ У ТРИ ФАЗЕ...

ЦОНИ! САСЛУШАЈ МЕ БАР ТИ КАД ОНИ НЕЋЕ! ОНА ЈЕ ТО УЧИНИЛА... А САД ТО ПРИПИСУЈЕ МЕНИ!

СВАЂЕ ЗБОГ РУЖИЧАСТЕ СВЕЛОСТИ

Генерални директор америчке радио-станице ХИБК био је више него збуњен. Ниједна емисија није се одвијала онако како је била замишљена. Спикери су неуобичајено често кашљали пред микрофоном. Неки су своје текстове изговарали сувише споро, други сувише брзо. Сарадници, иначе познати као веома мирољубиви и толерантни, свађали су се без разлога. Двојица су чак, тако рећи из чистог мира, поднела отказе.

Најзад, један спикер је рекао да ће „потпуно полудети“ уколико се не замене светлосне цеви које су ружичастом светлошћу обасјавале сва студија. А оне су тек пре неколико недеља биле постављене са намером да се безбојни, хладни студио учини пријатнијим.

Када је чуо овај протест, директор радио-станице Ричард Марч је одмах заменио ружичасте цеви обичним. Оно што се затим догодило он описује као право чудо: у року од недељу дана број грешака опао је поново на нормалу, свађа више није било, откази су повучени.

Мишеви без репа

Дејство ружичасте светлости Марч је описао др Џону Оту, који у Сарасоти, у америчкој држави Флориди, води Институт за здраву околину и испитивање светлости. Доктор От већ деценијама проучава како се различите врсте светлости одражавају на развитак живих бића.

На многим примерима др От и други научници из овога института доказали су да квалитет светлости не утиче само на биолошке функције биљака већ и животиња.

Амерички научник др От сматра да не треба потцењивати утицај светлости на здравље и расположење

Чинчиле, које под нормалном светлошћу имају отприлике исто мушких и женских потомака, добијале су само мушке потомке када су живе под вештачком ружичастом светлошћу. А обасјаване плавичастом светлошћу, добијале су само женске потомке. Кокошке и мишеви су слично реаговали. Мишевима је готово сасвим изумирао реп када би неколико месеци били обасјавани ружичастом светлошћу.

На основу оваквих и сличних налаза, истраживач светлости др От сматра да је она много важнија за благостање човека него што се то и претпоставља.

Човечје око прима као светлост електромагнетеске трептаје одређених таласних дужина. У широком спектру електромагнетских трептаја видљива светлост заузима само један сићушан део. Она се налази у области таласа дугих свега један десетхиљадити део милиметра. У светлост физичари рачунају и све-

тлост за нас невидљивих зракова: ултраљубичастих краћих и инфрацрвених дужих таласних дужина.

Светлост сијалица и цеви састоји се — исто као и сунчева светлост — од делова различитих таласних дужина. Међутим, вештачка светлост се умногоме разликује од сунчеве. Чак директна сунчева светлост разликује се од оне која продире кроз прозорска окна: један део зракова, пре свега ултраљубичастих, не може да продре кроз стакло.

Ултраљубичасти зраци против вируса

Једно од првих опажања о дејству одређених врста светлости др От је учинио приликом рада на филму Волта Дизнија „Тајне живота“. Др От је желео да бундеве брже сазру и зато их је пренео у подрум и осветлио ружичастиом светлошћу. Резултат га је разочарао. Онда је покушао с плавичастом. Опет није имао успеха.

Ускоро је научник открио и друга дејства светлости. Под микроскопом је посматрао хелије водене куге. При нормалном осветљењу у хелијама су кружили носιοци зелене боје (хлоропласти) дуж зидова хелија, као да их носи нека струја. Међутим, обасјани црвеном светлошћу кретали су се попреко преко хелије и сабијали се заједно у угао.

Други опити су потврдили претпоставку да ултраљубичасти сунчеви зраци појачавају отпорност према болестима. Тако су се биљке парадајза опоравиле од вирусног обољења када је кров стаклене баште прекривен вештачким материјалом уместо стаклом. Једно вирусно обољење, које често напада рибе у акваријумима успешно је излечено у акваријуму у Мајамију захваљујући ултраљубичастим зрацима.

Најзад је др От сазнао о једном случајном експерименту са људима. Наиме, у једном ресторану у Чикагу већ годинама је један део службеника радио при слабом ултравиолетном зрачењу које је, додуше, невидљиво, и које је потицало од одређене супстанце флуоресцентних светиљки. У току шеснаест година скоро ниједан службеник није имао прехладу. Уопште, много су ређе оболевали него службеници запослени у другим просторијама тог истог ресторана.

Сва та опажања требало би да наведу људе, сматра др От, да светлости посвете исто толико пажње колико и чистоћи ваздуха и воде или, пак, утицају буке на свакодневни живот човека.

Живот се развио на земљи под утицајем пуног спектра Сунчеве светлости. Међутим, већина људи у цивилизованим земљама проводи до 90 одсто свог времена на вештачкој светлости или пак иза прозорских окна.

Чак и на годишњем одмору многи људи се лишавају дејства природне светлости — стављају наочаре за сунце. А специјално кад је реч о оку, како су утврдили научници, светлост утиче на многе биолошке функције. Др От каже:

— Људи који на плажу носе наочаре за сунце нису заиста у природи.

Професор Ф. Холвих, директор Очне универзитетске клинике у Минстеру установио је да пацијенти чија су очна сочива превучена сивом мреном, пате и од многих поремећаја у размени материја. После хируршког отклањања мрене са сочива, нестали су и поремећаји у размени материја.

Под утицајем оваквих научних истраживања поједине оптичке индустрије већ су почеле да производе лампе чија је светлост слична сунчевој, а такође и прозорска окна и стакла за наочаре које пропуштају ултраљубичасте зраке. Да ли ће се тиме, као што се то надају истраживачи светлости, побољшати здравље људи? Засад се на ово питање још не може одговорити јер недостају проверени научни докази.

— Област биологије светлости — каже др От — још се налази у пеленама. Још много има да се учи.

ДЕЦО, МАМЕ, ТАТЕ И СВИ ОСТАЛИ, ОД ДАНАС, СВДА СВАКОГ ДАНА СОМБОРСКИ СЛАДОЛЕД

SOMBOLED

ПРОИЗВЕДЕН ПО ДАНСКОЈ ЛИЦЕНЦИ, НАЛУКСУЗНИЈЕ ОПРЕМЉЕН. НАЈБОЉИ У ЕВРОПИ! НАЈЧУВЕНИЈИ У СВЕТУ!

ПРОИЗВОДИ ПОЉОПРИВРЕДНО-ИНДУСТРИЈСКИ КОМБИНАТ »СОМБОР«

ХИПИЦИ ЛАНСИРАЈУ ИНДИЈАНЦЕ

ДВА АУТЕНТИЧНА ЦРВЕНОКОШЦА, ОБУЧЕНА ЗА РАТНУ ИГРУ

Хипици су, после више од једног века заборава поново открили америчке Индијанце. Захваљујући томе, мода је прихватила њихов начин одевања, научници са новим интересовањем проучавају њихову историју, вестерни их све мање приказују као дивљаке. Месецима су „синови цвећа“ боравили у резерватима, живећи са црвенокошцима и облачећи се као они. Када су се вратили у градове, хипици су основали права племена на индијански начин, пушили марихуану у лулама мира, облачили живописне костиме.

Данас се нова хипи-индијанска племена оснивају широм Сједињених Америчких Држава. У Њујор-

ку је најмоћније племе „Заједничка слика“, које се бави лаком музиком и рекламом. Њихови савезници су племе „Трећи свет“, који држе бројне дискотеке и спремају се да сниме филм о Индијанцима. Највеће хипи-племе из Сан Франциска зове се „Породични пас“ и управља предузећем за производњу хипи-плаката и реклама. Племе из Њујорка, које се зове „Пабло“, прави индијанске декоративне предмете које затим продаје у својој специјализованој продавници.

Поглавице ових племена састају се с времена на време да би расправљали о заједничким проблемима. Они седе по индијански, органи-

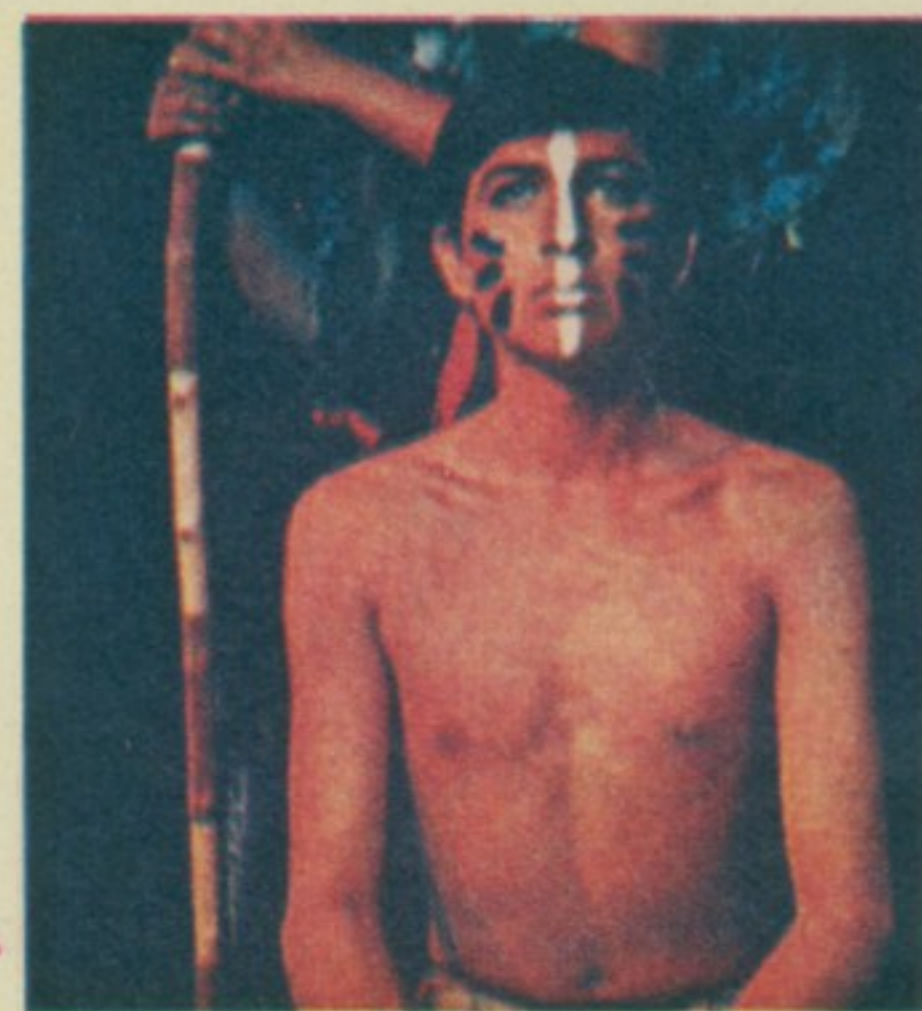
ЗА ИНДИЈАНЦЕ ИГРА ЈЕ ЖИВОТ

зују концерте и изложбе, читају индијанску поезију и изводе њихову музику.

То све може да личи на обичну игрицу, али амерички социолози тврде да се, захваљујући хипи-моди, полако побољшава начин живота америчких Индијанаца који су вековима трпели најгора понижења.

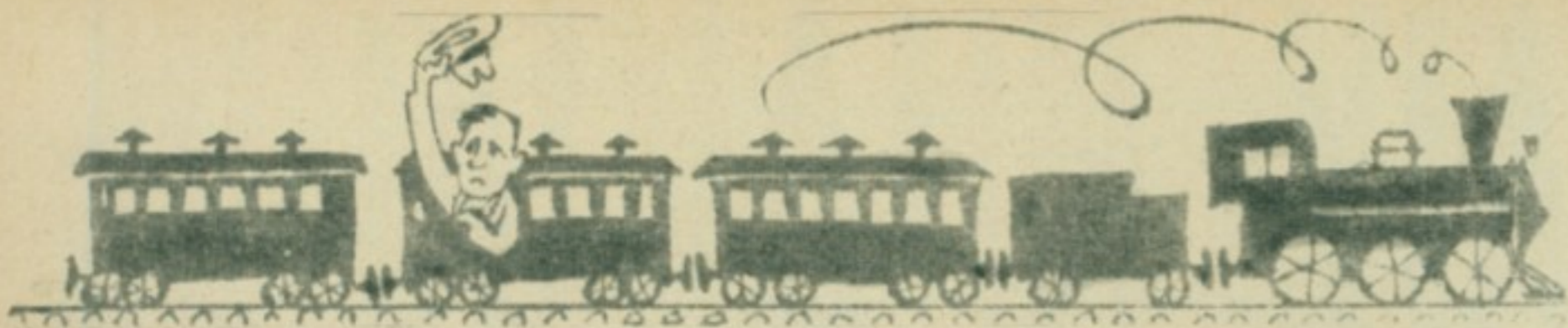
„СИНОВИ ЦВЕЋА“ БОРАВЕ ЧЕСТО У РЕЗЕРВАТИМА, ЖИВЕЋИ КАО ЦРВЕНОКОШЦИ

АМЕРИЧКИ ИНДИЈАНЦИ СУ ПОНОВО ОТКРИВЕНИ. ЗАСЛУГА ЗА ТО ПРИПАДА ХИПИЦИМА КОЈИ СУ ПРИХВАТИЛИ ЊИХОВ НАЧИН ОДЕВАЊА. ОБУЧЕНИ КАО ИНДИЈАНЦИ, АМЕРИЧКИ И КАНАДСКИ ХИПИЦИ ЧИТАЈУ НА СВОЈИМ САСТАНЦИМА ИНДИЈАНСКУ ПОЕЗИЈУ И ИЗВОДЕ ЊИХОВУ МУЗИКУ

МЛАДИТИ ИЗВОДЕ ИНДИЈАНСКУ МАГИЧНУ ИГРУ. ПОСЛЕДЊИХ ГОДИНА МЛАДИ ИНДИЈАНСКИ ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ ЛАНСИРАЈУ МОДЕРНО ИЗВОЂЕНЕ ТРАДИЦИОНАЛНИХ ПЛЕСОВА ЧИЈИ СУ КОРЕОГРАФИ ТАКОЂЕ ИНДИЈАНЦИ

МАЛА ПОШТА

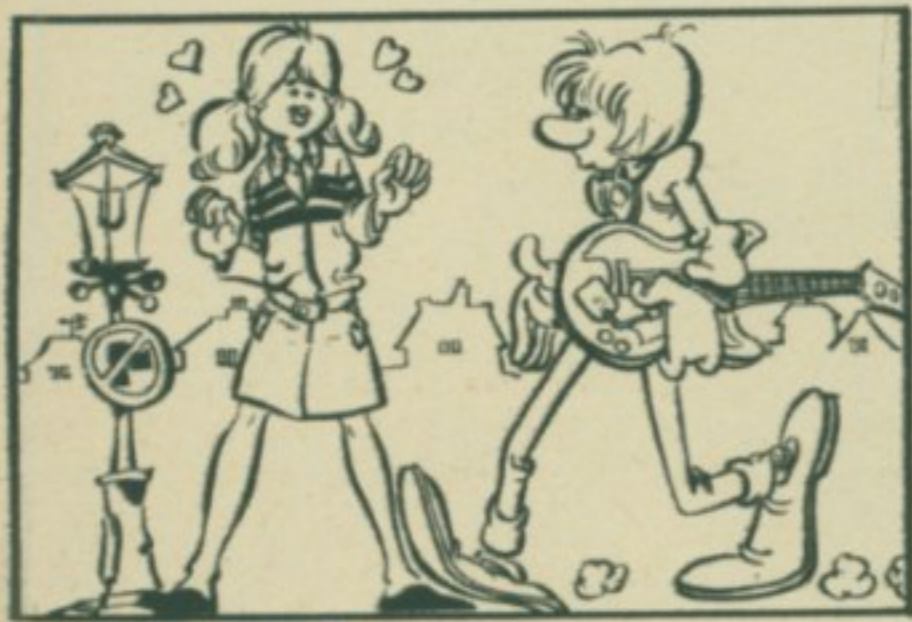
ФАУСТ, ДОН ЖУАН, КАЗАНОВА

Драги Забавниче,

Молим те да ми одговориш у којим су делима др Фауст, Казанова и Дон Жуан главне личности и ко су аутори тих дела.

Читалац из Брчког

Према неким изворима Георгијус Фауст је био немачки чаробњак, врач и пустилов. Његови савременици приказују га као луду, хвалисавца, пустилова, лажљивца, пијаницу, вашарског брбљивца али и као чаробњака, човека упућеног у „црну магију“, који уме да призива духове и располаже натприродним својствима. Рођен је око 1480. године а умро је 1539. или 1540. Његово постојање историјски је утврђено. Око те историјске неважне личности исплела се народна легенда о доктору Фаусту. Ту легенду први је књижевно обрадио, око 1579. године, неки непознат аутор. Она је издата тек 1897.

Од књижевних обрада легенде о Фаусту најпознатија је Гетеова. Међутим, енглески песник Кристифор Марло (1564—1593) написао је прву драму о Фаусту: „Трагична историја доктора Фауста“. Драма је била у стиховима и без поделе на чинове.

Легенда о Фаусту инспирисала је још многе књижевнике. Немца Готхолда Лесинга, Пушкина, немачког књижевника Кристијана Гребера (трагедија у стиховима „Дон Жуан и Фауст“), Пола Валерија („Мој Фауст“) и многе друге.

И многи композитори нашли су инспирацију у легенди о Фаусту. Прву такву оперу компоновао је Лудвиг Шпор (1784—1859). Најпознатија је ипак Гучинова опера „Фауст“. Роберт Шуман је компоновао хорско дело „Сцене из Гетеовог Фауста“, симфоније „Фауст“ компоновали су Берлиоз и Лист.

Тему о Фаусту ликовно су обрађивали Рембрант, Делакроа и многи други сликари.

У читавој светској књижевности тешко је наћи тему и личност о којој је написано више дела но о Дон Жуану. Порекло легенде није сасвим утврђено. По једним тумачењима он је родом из Португалије, по другима из Италије или Немачке. Једна севиљска хроника каже да је Шпанац и да се звао Дон Хуан де Тенорио.

Шпанску хронику о Дон Жуану први је обрадио драматичар Тирсо де Молина (1571—1648). Тај мотив је убрзо постао веома популаран. Најпознатија дела на тему о Дон Жуану написали су: Молијер — „Дон Жуан“; Голдони — „Дон Бовани Тенорио“; Бајрон — „Дон Жуан“; Пушкин — „Камени гост“; Алфред де Мисе — „Преподне једног Дон Жуана“; Бернард Шо — „Човек и начо-век“; Ростан — „Последња Дон Жуанова ноћ“ и још многи други.

Дон Жуан је инспирисао и музичаре: Чимарозу, Глука, Моцарта, Рихарда Штрауса и друге. Француски сликар Ле-

лакроа насликао је „Дон Жуанов бродолом“.

Бовани Бакомо Казанова (1725—1798) ушао је у енциклопедију као италијански пустилов. Био је секретар кардинала Аквавиве, млетачки војник на Крфу и у Цариграду свирач. Много је путовао, боравио на дворовима, упознао се с Волтером. У Паризу је организовао лутрију, бавио се магијом, варао на картама, упуштао се у разне авантуре, задуживао се, био затваран. Повремено се бавио књижевним радом (преводио је Хомерову „Илијаду“ и писао о пустиловинама браће Зановић). Оставио је иза себе „Успомене Б. Казанове које је написао он сам у 12 свезака.

НЕМА СРПСКОХРВАТСКО-РУМУНСКОГ РЕЧНИКА

Драги Забавниче,

Молим вас да ми одговорите да ли и где могу да набавим речник српскохрватски-румунски са граматицом и која му је цена.

Румун

Морамо вас разочарати. У издавачком предузећу „Просвета“ казали су нам да такав речник досад није издан и да засад немају намеру да га штампају.

ДРУГО ЗАНИМАЊЕ

Драги Забавниче,

Идуће године завршавам учитељску школу, али не желим да останем у просвети. Молим вас, одговорите ми: шта друго могу да радим? Долазе у обзир студије а евентуално и усавршавање за неки позив (на пример стјуардесе).

Саша, Бар

Видимо да не желите да останете у просвети па вас нећемо ни наговарати. Ипак, мислимо можда грешите. Што се тиче избора неког другог позива то морате сами да се одлучите. Уколико желите да постанете стјуардеса треба редовно да пратите штампу, јер ЈАТ повремено објављује конкурсе за стјуардесе. Први услов за стјуардесе је знање страних језика.

ИЗМИШЉЕНЕ РЕЧИ

Драги Забавниче,

У Дизнијевом филму „Мери Попинс“ често сам чула реч „суперкали“. Можда је ја нисам добро ра-

зумела, тек нико није могао да ми каже шта та реч значи. Објасни ми. Весна, Нови Сад

То је измишљена реч и не значи ништа. У стрипу који је излазио у „Политикином забавнику“ помиње се реч „супер-калсонски дан“. Употребиле су је јер моментано нису могли да смисле неку другу.

Вероватно сте и по нашим школама могли да чујете како ђаци, лемећи језик, говоре: сипмераловерезеваламинивитипитиковски. То је једно непостојеће тешко презиме. Ако неки читалац зна нешто слично нека нам јави.

ХАРПУН ЗА ПОДВОДНИ РИБОЛОВ

Драга редакцијо,

Молим вас одговорите ми да ли се могу купити аматерски харпуни за подводни риболов и колико коштају.

М, Пирот

У београдској продавници „Спорт“ Теразије бр. 29 можете купити пушку са харпуном за подводни риболов. Стаје 135 нових динара. Обратите се директно њима.

КАКО ДА ПОСТАНЕМ АТЛЕТИЧАР

Драги Забавниче, Имам 15 година. Кажу ми да имам смисла за атлетику. Желео бих да знам може ли се купити нека књига о атлетици?

Зоран, Сарајево

У Сарајеву постоји Атлетски клуб „Сарајево“ и најбоље би било да се обратите њима. Ту бисте могли да вежбате под стручним надзором тренера.

ПРИРУЧНИК О ПАПАГАЈИМА

Поштовани Забавниче, Имам 12 година и завршио сам пети разред основне школе. Твој сам редован читалац и допадаш ми се много. Желео бих да ми одговориш који папагаји могу да науче да опонашају људски говор. Чиме се они хране и где се могу набавити.

Н. Туцаков

Постоји „Приручник о папагајима“ који је издала „Семснарна Љубљана“ а може се купити у Загребу, Бауерова улица. Најбоље би било да купиш један такав приручник и из њега ћеш сазнати све што те о папагајима занима.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉА

Скупљам салвете и разгледнице које бих радо мењала. Имам 13 година. Драгана Атанасковић, Трг. Рад. Вујовића 7, Пожаревац.

Желела бих да се дописујем и да размењујем разгледнице, етикете шибивца. Језик дописивања француски. Silvia Avagnina, Tucuman 65 — Godoy Cruz, Mendoza, Argentine.

Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама од 16 до 18 година који би хтели да размењују разгледнице и марке. Meharki Brahm, 23, bd Verdun, Sidi-Bel-Abbes, Algeria.

Тражим пријатеље из свих земаља и свих континената. Josette Finez, 45, rue Henri Lestienne Lille 59.

Желео бих да се дописујем са друговима који имају 13 година. Обећавам да ћу на свако писмо одговорити. Михаило Боровњак, О. ш. у Брензи, Горњи Милановац.

Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из земље. Имам 13 година, скупљам салвете, марке и стране часописе. Бисерка Безух, Ул. Крупићева 75/1, Загреб.

Ученик сам V. разреда и имам 11 година. Љубитељ сам бит-музике. Скупљам плоче и марке. Ђорђе Перенџија—Недић, Дубровачка 12, стан 15, Београд.

Имам дванаест и по година. Ученица сам VI разреда основне школе. Скупљам салвете и разгледнице. Желела бих да се дописујем са вршњацима из наше земље. Торица Шаренац, Ул. Балканска 2, Чачак.

Волим спорт и бит музику. Имам 16 година и желела бих да се дописујем с вршњацима. Миланка Сиванић, 29. новембра бр. 100а. Београд.

Желела бих да се дописујем с омладином из Југославије. Идем у пети разред и имам дванаест година. СССР, ВКО, г. Уст-Каменигорск, ул. Тимирјазева 52, Донској Тањи.

Желела бих да се дописујем са младићима из Југославије од 18 до 23 године. Волим бит-музику, скупљам грамофонске плоче. Имам 18 година. Дописивање на српскохрватском, македонском и немачком језику. Тасека Трпана (4307). Ketvig Ruhr Nr. 80, Germania (Deutschland).

Желела бих да се дописујем са дечацима који имају 15—16 година. СССР, ВКО, г. Лениногорск, пр. Ленина 10—23, Бељајевој Тањи.

УКЛЕТА ХОРДА

● сматра се да се за креветске чаршаве знало још 800. година наше ере. Легенда каже да их је прва употребила мајка франачког

краља Карла Великог (742-814) кад је на синовљеву постељу ставила више столјака у жељи да му постеља буде што мекша и удобнија.

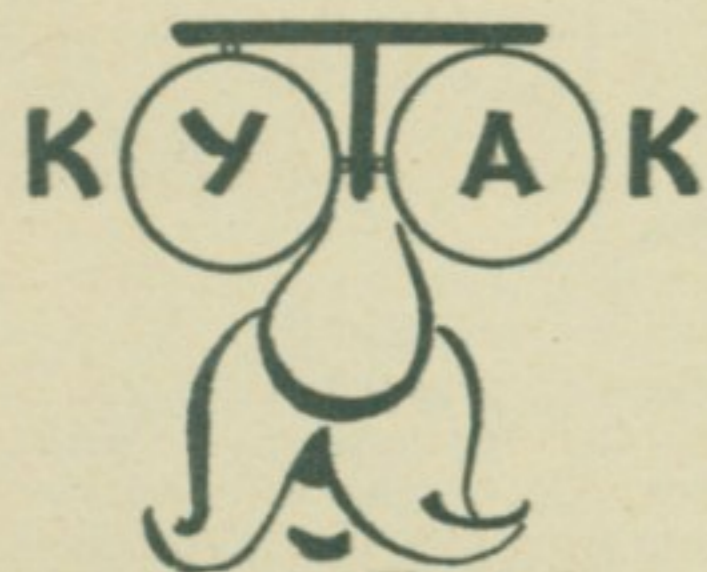
● недавно је у малом апенинском селу Пергина-Велсугана пензионисан једини чувар затвора а сам затвор претворен у стамбену зграду. Разлог: у овом селу већ 25 година нико није ни ухапшен ни затворен.

● при отварању боце шампањца затварач може да одлети и до петнаест метара далеко.

● први пут су у зоолошком врту у Копенхагену угледале свет две зебре-близнакиње.

● недавно је у Токију отворена нова ботаничка башта у којој је засађено преко хиљаду различитих врста лековитих и обичних биљака. У башти има и веома ретких биљака од којих се добијају драгоцен лекови а намењена је углавном ђацима који у њој могу да присуствују очигледној настави.

ВЕСЕЛОГ
архивара

За овај број наш редакцијски архивар преписао нам је, и то дословце, једну вест из листа „Невен“ године 1881.

ШИЛЕР ЈЕ СПАСАО ЖИВОТ КРАЉУ ВИКТОРУ ЕМАНУЕЛУ

Виктор Емануело, краљ од Италије (кога ће повесница дуго спомињати, јер су за његове владавине Талијани дочекали уједињење своје и тиме постали народ, какав ваља да буде) поред многи трудни државни послова, доспевао је, да чита, и радо је читао изврсне песнике увиђајући да се тиме срце о-

благорођава. Нарочито је радо читао песника Шилера. И гледајте само, тај песник, ма да је онда већ давно био умр'о, краљу је спасао живот. Била је битка код Новаре. Виктор Емануело онда је био тек престолонаследник. У овој битци био је и он, и то у првим редовима. Наједаред осети Виктор неки необичан потрес у грудима својим, он помисли тако, да га можда није тана згодило. И заиста, његова униформа нађе се продерана, али нити беша крви нити каква бола. Он је имао у прснош шпагу књигу Шилерова Виљема Тела, коју је понео, да је у рату припадом чита. Тана се задржало у тој књизи, и Виктор оста неповређен. Та се књига и данас чува у двору његова сина, да-

нашњег краља од Италије, јасно се види и рупа од танета, које би, да не би ту Шилерова В. Тела, Виктора Емануела на месту умртвило.

Данас ћемо опет проверавати своје знање из хемије, науке будућности. У томе ће нам помоћи бродови представљени на нашем цртежу. На сваком од њих су питања и два одговора. Полазимо са старта и пратимо линију која полази од одговора који сматрамо тачним. Линија нас доводи до следећег брода и питања. Проучавамо питање и опредељујемо се за

одговор који сматрамо тачним. Следимо линију тог одговора и, ако правилно решавамо питање, стижемо до брода на којем пише „циљ“.

Уколико грешимо, пут ће бити дужи, мораћемо да свратимо на више бродова а поред тога линије нас враћају на решавање оних питања на која смо дали погрешан одговор.

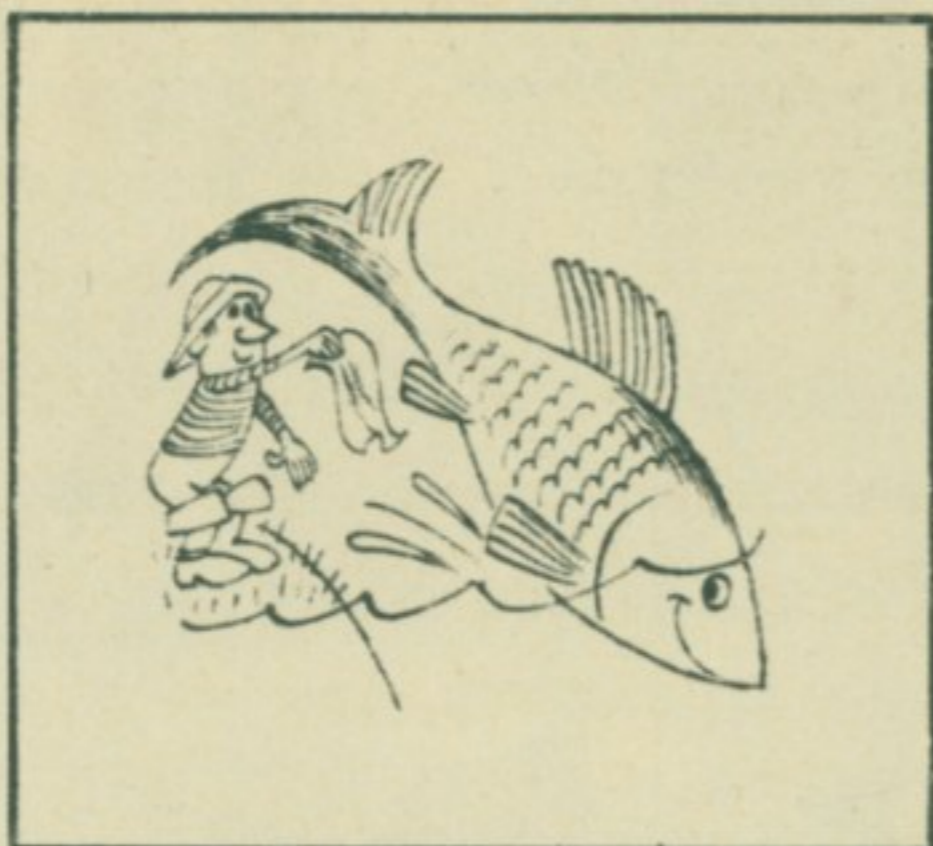

У ИДУЋЕМ БРОЈУ: ФИЗИЧКЕ ЈЕДИНИЦЕ

КОРИСТ ОД ПАМЕТИ

Рибари са острва Мануа, које се налази у групи Источних Самоанских острва, брижљиво сортирају уловљену рибу и одвајају најкрупнију и најугојенију. Да се добро погосте? Не, већ да би је уз све почасти вратили у њену родну стихију.

— Најугојенија значи и најпаметнија — кажу рибари. — У знак захвалности што смо је ослободили она ће довести у наше мреже читаво јато.

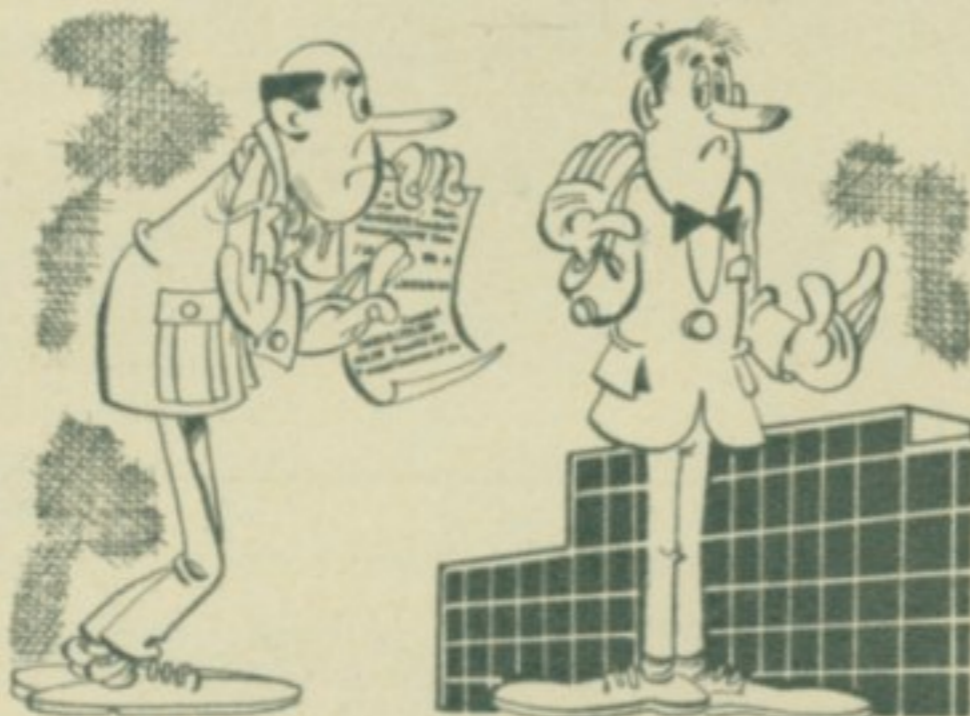
ХЕМИЈСКО СТРАШИЛО

Стручњаци једне пољске азотаре начинили су страшило за птице од отпадних материја. Задах овог хемијског страшила изазива код птица такву одвратност да оне дуго избегавају место где су налетеле на њега. Међутим, опити су показали да хемијско страшило не наноси штету ни птицама а ни тлу.

МУСТРА БЕЗ ВРЕДНОСТИ

Два дијаманта у укупној вредности од 40.000 гулдена (око 14 милиона старих динара) нестала су у авиону Холандске ваздухопловне компаније за време лета између Мексика и Амстердама. Како је ова драгоценост пошљак, упућена из Мексико Ситија једној холандској банци, погрешком била означена као „мустра без вредности“ и као таква предата авионској пошти, највероватније да ће друштво, код којег су дијаманти осигурани, одбити да плати штету.

* укршћене речи *

ВОДОРАВНО: 1) познати руски баснописац, 6) вешта превара, 7) земљиште, 9) оквир, 10) дизалица, 11) два сугласника, 12) врста игле

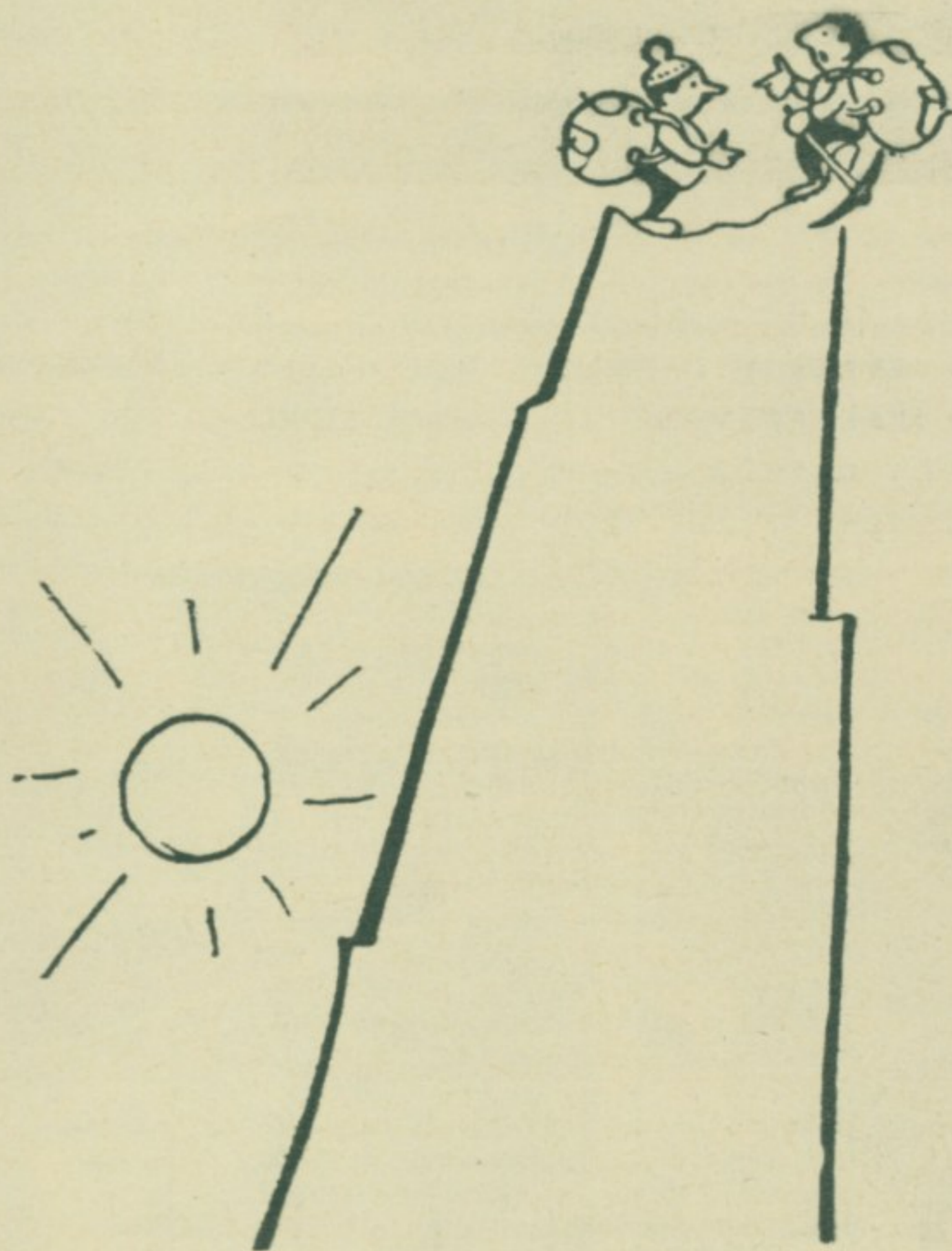

с „главом“, 13) грубо вунено сукно, 15) река у СССР, 16) бремене, 18) два слова, 19) боја лица, 20) Лудолфов број, 21) усхићење, 23) скраћеница на лекарским рецептима, 25) ноћна птица-грабљивица, 26) метак, 28) два сугласника, 29) речна риба, 30) скуп инсеката, 32) посуда за цвеће, 33) менично јемство, 35) згодитак у фудбалу, 36) издавач.

УСПРАВНО: 1) драма Ивана Цанкара, 2) град у Италији, 3) река у Сибиру, 4) чемер, 5) име и презиме нашег познатог књижевника („Вели Јоже“), 6) историјски град изнад Ријеке, 8) језеро у Финској, 10) сликарска четкица, 14) борилиште, 17) узвик, 21) афричка животиња, 22) поза, 24) једанаестерац, 27) француски физичар (1786—1853), 31) несрећа, туга, 34) упитна речца.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) „Ускок“, 6) квартал, 8) све, у, 9) фар, 11) Пакоштане, 14) ар, 15) ски, 16) ан, 17) цела, 19) гц, 20) мо, 21) Ин, 22) су, 23) клуб, 25) ат, 26) али, 27) ам, 29) мандарина, 32) иза, в, 33) Зак, 34) атрибут, 37) аурум.

— Тркли доле и распитај се како се зове овај врх!

— Цабе се мучиш! Тамо горе нема баш ничег занимљивог!

WALT
DISNEY

МИКИ

